

2012

ПОРВАЛАСЬ НИТКА!

КОМЕДІЯ НА ЧОТЫРИ СПРАВЫ

Написавъ

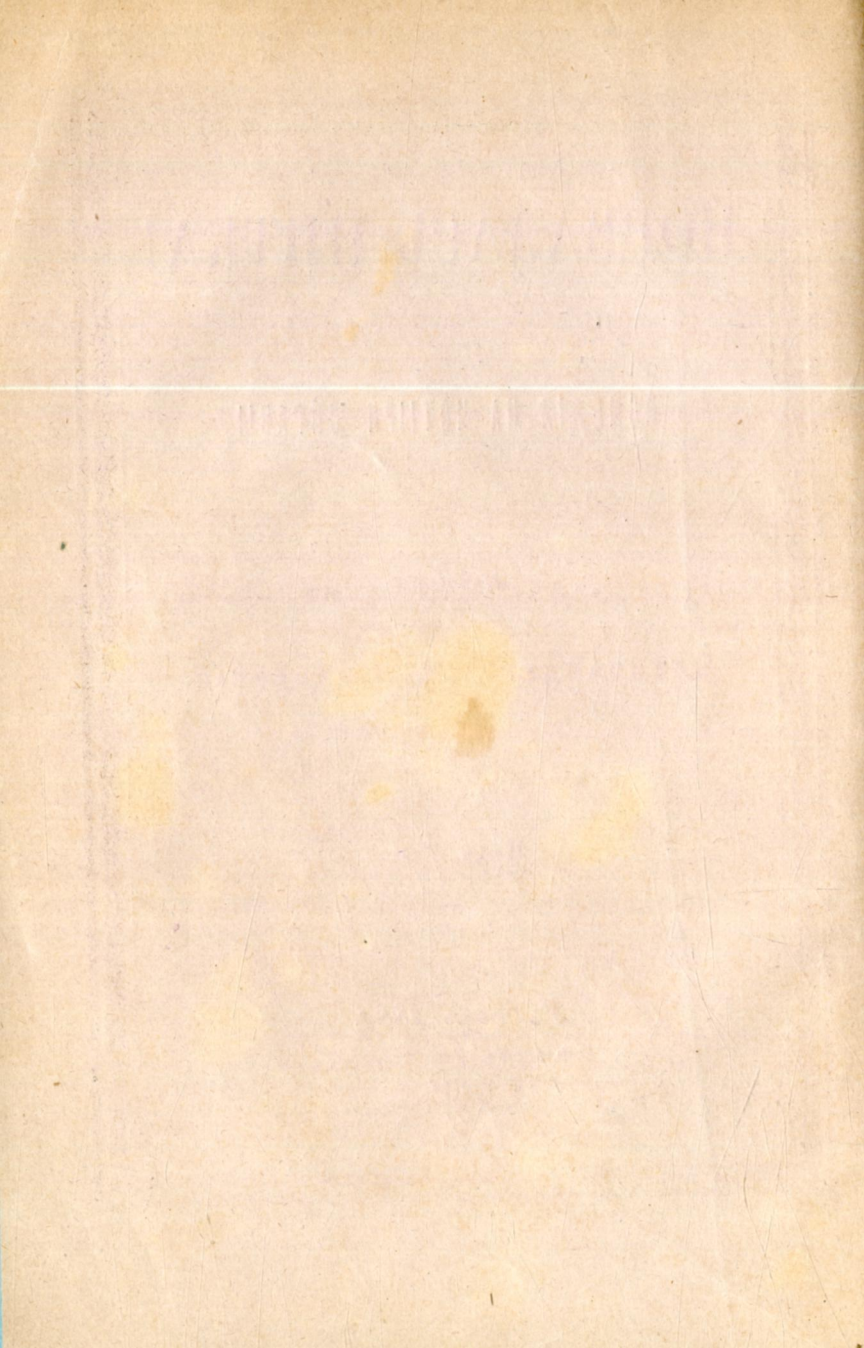
ОЛЕКСАНДЕРЪ Я. КОНИСЬКІЙ

Цѣна 30 к.

У Львовѣ, 1884.

Накладомъ Ивана Белея.

Зъ печати Товариства им Шевченка,
подоъ зарядомъ К. Беднарского.

В. 1355

ПОРВАЛАСЬ НИТКА!

КОМЕДІЯ НА ЧОТЫРИ СПРАВЫ

Написавъ

ОЛЕКСАНДЕРЪ Я. КОНИСЬКІЙ

У ЛЬВОВѢ, 1884.

Зъ друкарнѣ Товариства им. Шевченка,
подо̄ зарядомъ К. Беднарского.

080к.

Всѣ права передруку, перекладу и выставки на сценѣ за-
стерѣгає собѣ

Асторг.

Збірка М. С. ВОЗНЯКА

ЛВІВЬСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР

№ 11-35731

и 31287

Л И Ц Я

ГРИНѢВНА Соломонида Корнѣевна, дѣвка за 30 лѣтъ, низьковата, оклецовата, червонолиця, повновида, вельми багата.

САКУНКА Ганна Павловна, молода и красива вдова.

БОДЬКО Гордѣй, еи братъ, паробокъ за 30 лѣтъ.

МИХНО Дмитро, сѣльскій лѣкаръ, паробокъ.

ГУКЪ, колись писарь а теперь адвокатъ въ селѣ.

ДРЫГА, юнкеръ, пѣхотинецъ, зъ бурсакѣвъ, 19 лѣтъ.

ШКАРБАНЬ, его дядько, одетавный кандидатъ, пѣдъ 60 лѣтъ.

ПРОЙМИХА Горпина, стара дѣвка, попѣвна, проскурница и ворожка на картахъ.

ЗАЙЧИХА Хима, жѣнка одетавного судовика, сваха.

КАТРЯ, служанка у Гринѣвны.

МОТРЯ, служанка у Сакунки.

Дѣть ея въ Полтавщинѣ, въ великому, але дуже глухому селѣ.

R H H L

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

ПЕРША СПРАВА.

На сценѣ свѣтлиця, вѣкнами въ садъ. На право старый клинчатый диванъ; супротивъ ёго бѣля стѣны висока шахва — за скломъ повно посуды. Пѣдъ вѣкномъ п'яльцѣ; бѣля ихъ сидѣть Гринѣвна зъ гарусомъ въ рукахъ; збираеть ся гаптувати.

Выхѣдъ першій.

ГРИНѢВНА (*сама*). Руки нѣ до чого не беруть ся! (*Положила гарусъ въ припѣлъ.*) Робота выпадае зъ рукъ. Хто-бъ ёго отаке знавъ, хто-бъ ёго на таке сподѣваеъ ся! Отъ якій теперь свѣтъ ставъ! якї люде стали! Нѣкому нѣчого не можна повѣрити, нѣ на кого не можна положити ся; всякого такъ и стережись, такъ и озырай ся, бо коли не зъ того, дакъ зъ другого боку такъ и рвонуть тебе зъ-крѣпка... А все отсе лихо Проймиха менѣ скоила; коли-бъ не вона, я сама-бъ зъ роду, зъ вѣку на таке не пѣшла! А то-жь пристала наче мокре рядно, увязла наче той репяхъ, зарядила одно: „пѣдпишѣть тай пѣдпишѣть! не чужому, не втече!“ А я дурна послухала, пѣдписала, та тѣлько ёго й бачила! Якъ узявъ — такъ и зникъ!... Ой, не розумна моя дѣвоча голова! Хочъ бы було на менше пѣдписувати; а то, бачъ, розщедрила ся: скѣлько запросивъ, стѣлько и втелющила. (*Встае.*) Мала то хѣба сила? Легко сказати: 6.000 карбованцѣвъ! Господи! (*Ломачи руки.*) Отъ тобѣ Соломонидо и сватанье, отъ тобѣ Гринѣвно и шлюбъ! Якъ сидѣла сиротою-

самотою, такъ и сидѣти-мешъ, якъ дѣвувала, такъ и дѣвувати-мешъ, а 6000 выложи та заплати за свѣй дурный розумъ; а въ придачу — шчо того сорому, славы, поговору, — дакъ и на вѣзь не заберешь!.. Ну, нехай бы вже взявъ вексель да хочъ бы куды поѣхавъ зъ нимъ, — а то, наче на бѣльше лихо, пройдисвѣтъ узявъ да до моеи-жь суѣдки Сакунки и присватавъ ся!.. И шчо вѣнъ тамъ таке у неи принадливе знайшовъ? Сказать бы врода! Такъ де, вона — кирпа!.. Худоба? Овва! Хиба я не знаю, шчо землѣ у неи заложенѣ, пере-заложенѣ, и въ кишенѣ, наче въ бовдурѣ вѣтеръ свище! Тѣлько й всего, шчо баска та огиремъ грав.. Велика штука зъ нечева басувати!.. Е, да бѣсь зъ ними! Нехай собѣ берутъ ся, коли досѣ ще й такъ не побрались безъ попа, де-не-будъ въ заячому холодку.. У неи и покѣйна мати така була: разъ-у-разъ було водить за собою цѣлый табунъ официрѣвъ.. Нехай берутъ ся, — менѣ сего и стѣлечки (*показуе на кѣнець нѣгтя*) не жаль. Не видала! Лѣкарець, безштанько, у чоботахъ ходить — а слѣдъ босый! Векселя менѣ жаль, отъ шчо мене за вѣйна бере, отъ шчо менѣ въ печѣнкахъ сидить! Згадаю, дакъ ажъ въ жаръ кине, наче хто въ лице прискомъ сыпне: на-смѣявъ ся, въ славу вѣѣвъ, та ще й плати ёму!.. Ну, коли-бъ довелось де ёго здыбати, — здаеть ся, не выпустила-бъ ёго живцемъ зъ рукъ. Отакъ бы тобѣ, о! (*показуе руками*) якъ те зѣнське щеня задушила-бъ!.. Ну, да постѣй! Може й нашому теляти — доведеть ся вовка поймавъ! Нѣчого-бъ не пожалѣла, абы выкрутити якъ зъ ёго рукъ отой мѣй вексель. А коли-бъ ще пустити такого гедзя, шщобъ Сакунка печеного гарбуза пѣднесла, — отъ

бы славно було!... Щось довго Проймихи нема... Катре! Катре! Не чує, позакладало. Певне зновъ хроче... Катре! Ка-а-атре!

Выхѣдъ другій.

Гринѣвна и Катря.

КАТРЯ. Чого вы?

ГРИНѢВНА. Чого! Того, що треба. Зовешь тебе — не дозовешь ся! Де ты була?

КАТРЯ. Де-жь я була? Нѣгде! Тутъ сидѣла.

ГРИНѢВНА. Сидѣла. Мабуть спала на вѣѣ заставки! Мало тобѣ ночи? Не воружишь ся. Нѣколи! Зѣ хлопцями, бачь, треба гайсати... Усѣ перелазы пооббивала...

КАТРЯ. Говорѣть таки — перелазы...

ГРИНѢВНА. Мовчи! Не смѣй своєї хозяйки переговорювати! Бѣжи швидче вѣ кухню да подивись, чи не вернувъ ся Микита одъ Проймихи. Коли вернувъ ся, дакъ спытай, що вона сказала: чи буде, чи нѣ? Чуешь?

КАТРЯ. Не позакладало; чую.

ГРИНѢВНА. Дакъ иди-жь швидче, чого ждешь? Не выстоялась ще? Да ну бо, швидче! Повернись! Отъ ступає! Ноги не переведе, наче три днѣ не ѣла а жирѣ ажъ висить... щоки ажъ порепались, хочь смалець топи... У!

(Катря пошла повагомъ и щось тихо бубонить собѣ нѣдѣ носомъ.)

Выхѣдъ третій.

ГРИНѢВНА *(сама)*: Чи згодить ся Проймиха, чи нѣ? Коли-бъ згодилаь! Придумала я добре, да ко-

ли-бъ не порвалось. Проймиха ласа до грошей, наче кѣтъ до сала. За те-жь и голова у неи вмѣла: чи пѣдвести кого, чи провести — вона вмѣ. Бре-хлива трошки. Охъ, охъ! Коли-бъ Богъ помѣгъ! Говорять же: „за сиротою Богъ зъ калитою“. (*Стае передъ образомъ.*) Царице небесна, владичице моя! зриши мою бѣду, зриши мою скорбь! Заступись за мене, помози менѣ — абы тѣлько вексель вырвати! Иванъ воинъ! настави мене! Пудовой свѣчки не пожалѣю, ставники куплю, молебнѣ пѣвъ року наймати-му, пани-кадило справлю, у Киѣвъ на прощу пѣйду... Може Господь мене за те й карае, що я зъ-роду у Киѣвѣ не була. Рада, радъ-сенька, — дакъ якъ же: кругомъ изверги, злодѣи; на кого я хозяйство кину? Абы зъ двору — дакъ и дѣмъ рознесуть по угламъ! (*Зѣмхае*) Вже-жь щѣ-бъ не було, а коли буде вдача, безъ усего пѣду у Киѣвѣ, хочъ-бы щѣ: хочъ-бы якъ не здужала — рачки полѣзу, вѣмъ Печереькимъ вклоню ся, нѣ одного не мину. Наставъ мене, Господи, на розумъ а у ворогѣвъ моихъ одбери розумъ, заслѣни имъ очи!...

Выхѣдъ четвертый.

Гринѣвна и Зайчиха.

ГРИНѢВНА (*въ бѣжѣ*). Принесло фѣ!..

ЗАЙЧИХА. Магай Бѣгъ вамъ зъ симъ днемъ, що сѣгодня! Чи приймаете непрощеныхъ гостей?

ГРИНѢВНА. Здоровѣ були Химусю! Скѣлько лѣтъ, скѣлько зимъ...

ЗАЙЧИХА (*смѣлючись*). Якъ бачились у горосѣ, дакъ и досѣ.

ГРИНѢВНА. Забули про мене; теперь вамъ не до насъ. Зъ Сакункою возитесь; тамъ лягли, тамъ и встали.

ЗАЙЧИХА. Коли-бъ забула, дакъ бы тута не була.

Якъ же, Корнѣвно, васъ Богъ милуе?

ГРИНѢВНА. Атъ, по-троху! (*Зѣтхасе*) Самѣ знаете, яке мое сирѣтське житъе: якъ горохъ при дорозѣ — хто не хоче, той не скубне.

ЗАЙЧИХА. Таки й зъ лица вы подались.

ГРИНѢВНА. Хиба нѣ зъ чого? хиба мале лихо?

ЗАЙЧИХА. Яке тамъ лихо? Не буде Галя — буде другѣя. Абы здорovie, а зъ такимъ лихомъ ще можна выбрыкувати...

ГРИНѢВНА. Я й ворогови не зичу такого выбрыкуваня! Самѣ посудѣть: поговѣрь якій на все село... Чого стоить перенести таку славу!...

ЗАЙЧИХА. Не вважайте, плюньте! Нехай брешуть! Набрешуть ся та й перестануть. И пѣсня така е: „не бѣйся славы, не бѣйся поговору, — я за славу сама стану“. А що до Михна, дакъ прямо дякуйте Богу, що не побрались. Хиба вамъ такого треба? Нѣ роду, нѣ племени, голодранецъ, рудый, худый, плюгавый, сухій, наче торѣчный чабанъ. Сакунцѣ вѣнъ пѣдъ пару, бо й вона така, на ладанъ дыше. Нехай вѣнъ у неи и приймакуе, а вамъ треба такого молодця, щобъ и въ люде не стыдно, и дома не жаль...

ГРИНѢВНА. Де-жь ёго взяти?

ЗАЙЧИХА. Знайдемо.

ГРИНѢВНА. Коли то ще вы знайдете: одъ Микола — та й нѣколи...

ЗАЙЧИХА. Не вгадали! Хочь и заразь! Мало хиба у мене сѣго краму е? — хочь греблю гати! Трома возами пѣдъ рубель привезу — выбирайте до сходу! Я не така, якъ Проймиха...

ГРИНѢВНА. Ануте-жь, нуте: хто тамъ у васъ е?

ЗАЙЧИХА. Кажу-жь вамъ: цѣлый табунъ. Я умысене за сямъ до васъ и пришла. Тѣлько знаете, поки судъ да дѣло, щобъ нѣкому и пары зъ усть...

ГРИНЪВНА. Отсе таки! Наче я такѣвска; наче сама не знаю, шо до чого... хлѣбъ до борщу.

ЗАЙЧИХА. Особливо щобъ не пронюхала ота пекельна душа Проймиха: заразь перебье. Вы думаете: вона до васъ добромъ дыше? Якъ разъ! Абы выциганити якого карбованця. Знае вашу добрѣсть и рве и живымъ и рѣзанымъ, а щобъ справдѣ зробити дѣло, дакъ нѣ Таки и не дотепна вона, тѣлько шо языката. О, языкъ у неи довгій! Стало-бъ на всю дорогу до самой Ичнѣ. Да тутъ *(показуе на голову)* у неи, бачте, не густо. Отъ изъ Михномъ не вмѣла до кѣнца довести.

ГРИНЪВНА. Довела-бъ була, коли-бъ вы не одбили.

ЗАЙЧИХА. Я одбила?! Да нехай въ мене грѣмъ печѣнки одбье, коли я й думала. Я й не знала, шо вѣнъ до васъ липне, а то-бъ ще сама вамъ помогла. Божу ся вамъ! Менѣ шо? Ставъ прохати: „поможи, Химо, да поможи“, — я й помогла; не можна не помогти: я зъ сего живу и семью держу. А Проймиха всему заводчиця... Та годъ про се; кажу: абы охота ваша — заразь новыхъ приставлю.

ГРИНЪВНА. Кого?

ЗАЙЧИХА. Кого хочте! Хиба я не Хима, хиба не Зайчиха? Кого схочу — приверну. Ну, отъ хочъ бы псаломщикъ зъ „Тройцѣ“, Иванъ Бокорѣй. Берѣть, попадею будете.

ГРИНЪВНА. Не хочу, не люблю я духовныхъ, — одъ ихъ ладаномъ несе...

ЗАЙЧИХА. Берѣть Дрыгу; военный...

ГРИНЪВНА. Отсе втелюцили! Смѣховище! Ведмѣдъ,

неотеса. Молоко на губахъ не обсохло, слова ска-
зати не вмѣе, а зъ чаркою — наче зъ матѣрю...

ЗАЙЧИХА. Вѣнъ у бурѣе сѣмъ лѣтъ учивъ ся. А що
молодой — дакъ хйба се завадитъ? На довше стане...

ГРИНѢВНА. Ну ёго, якій вѣнъ военный? Учора по-
стрыгъ ся въ юнкеры, та юнкеромъ и зазимуе.

ЗАЙЧИХА. Ну, цытьте-жь, е ще одинъ — Шкарбанъ.
Дрыга ёго сѣгодня до васъ привезе. Чоловѣкъ вѣнъ
гарный, высокій, степенный, хозяйнъ невсыпуцій..
Берѣтъ!

ГРИНѢВНА. Старый вѣнъ.

ЗАЙЧИХА. На васъ не вгодишь: той старый, а той мо-
лодой! Велика тамъ старѣсть: чи буде за 50, чи
нѣ. За те зъ двору не збѣжить, зъ коморы не по-
несе. Чоловѣкъ при здоровю ще; не всякій моло-
дой зъ нимъ справить ся...

ГРИНѢВНА. Хочь-бы ще дворянинъ, а то кандидатъ.
Не приходитъ ся.. Моя мати була дворянського
роду!

ЗАЙЧИХА. Отъ вы й почали свою родословну. Авраамъ
роди Исаака, Исаакъ Якова. Вередливй вы дуже.
Хйба вамъ зъ родомъ жити? Що въ тому дво-
рянствѣ? У дворянъ теперъ свищѣ въ борщѣ..
А Шкарбанъ — хозяйнъ, хочь куды!

ГРИНѢВНА. Коли-бъ же не такій старый..

ЗАЙЧИХА. Зъ вами помолодѣе. Жѣнка молодить чоло-
вѣка...

ГРИНѢВНА (*усмѣхаючись*). Та нехай же фде, побачимо..
Не даю нѣ ѡдказу, нѣ приказу. Ну, ще хто е?

ЗАЙЧИХА. Мало вамъ трохъ? Ще е Иванъ Шморгунъ.
Сего не знаете, приѣзжий. Отъ женихъ — дакъ
такъ! Сѣго я на закуску держу. Красивый, моло-
дой, чорновусый; зъ лица наче снѣгъ, просто наче

вылитый, наче намальованый.

ГРИНѢВНА (*цѣкаво*). Хто-жь вѣнъ такій?

ЗАЙЧИХА. Акцизный, губерецъ. Учора я стрѣчала ёго у Гусачихи; вѣнъ небожемъ ѣй припадае.

ГРИНѢВНА. Ёму може не такой треба, — институтки?...

ЗАЙЧИХА. Се вже я знаю, якои ёму треба. Абы вѣнъ сюды приѣхавъ, а тутъ мы его обамбуримо. Сюды вкажемо (*показуе рукою въ одинъ бѣкъ*) — дуги, дуги, дуги... безъ кѣнця; туды — нивья; а онъ гаѣ, гаѣ, да якѣ гаѣ! густѣ якъ очереть... А чие се все? Гринѣвнине! А тутъ (*бѣе по кишень*) у Гринѣвны що? Туго, туго! То за такую худобою хочъ на кого оскома нападе!

ГРИНѢВНА. Коли-жь вы ёго привезете?

ЗАЙЧИХА. У недѣлю, пѣсля церкви. Можна-бъ и сѣгодня, дакъ одпрошенѣ до Сакунки на заручины... На недѣлю я ёго зазвала вже на обѣдъ, да отъ горенько: — треба-жь ёго по людски приняти и виномъ и настѣянкою, а тутъ, якъ на лихо, у мене одинъ четвертакъ на хозяйствѣ... По-неволю треба до васъ „прийдѣте поклонѣмо ся“... Зарадьте, — двѣ синенькѣ...

ГРИНѢВНА. Багацько! Обѣдетесь зелененькою.

ЗАЙЧИХА. Не можна, ѣй Богу, не обѣдусь! Я не люблю абы-якъ... Та чого вамъ торгувати ся? Я не подарунку прошу, а въ позыку.

ГРИНѢВНА. Знаю вашу позыку: на тѣмъ свѣтѣ горячимъ вугольемъ оддасте...

ЗАЙЧИХА. Не доведи мене Мати Божа! Коли се за мною водилось? Чимъ се я вамъ знеѣрилась? Хиба коли брала, дакъ не вертала? На мене нѣхто сѣго не скаже. Я не Проймиха!... Коли чого не верну готѣвкою, дакъ оделужу. Отъ ще! Але-жь,

не хотите, — ваша воля! Я бѣльше за-для васъ.

ГРИНЪВНА. Вы вже й розсердились!

ЗАЙЧИХА. Не розсердилась а правду кажу.

ГРИНЪВНА. Годѣ, годѣ! Я тѣлько такъ... Нате! (*Дае грошъ.*)

ЗАЙЧИХА. Верни вамъ Боже сторицею! (*Цѣлує тѣ.*)
Не буду-жь часу гаяти, пѣду... Приѣздѣть же й
вы завтра на обѣдѣ. А Шкарбаня не цурайтесь,
нехай про запасъ буде; запасъ бѣды не чинить...
Прощайте! (*Пошла.*)

Выхѣдъ пятый.

ГРИНЪВНА (*сама*). На силу здыхалась; прийшлось одкупитися. Въ позикѣ, каже, беру, оддамъ! Наоддавала! Бере руками, а оддає ногами! Коли-бъ я не дожидала Проймихи, не скрепилась бы ты у мене й полушки, — дакъ треба-жь було швидче выпроводити тѣ, а то, крый Боже, зѣйшлись бы до купы, дакъ носы поодкусууютъ одна у другою... (*Дивить ся въ зеркало.*) Чи не причепуритися-бъ менѣ? Шкарбань приѣде. Хочъ я на ёго и не теѣ... а все таки чужій чоловѣкъ, — не гарно. Осъ якъ забейкала подѣль у ранцѣ въ тютюнѣ, дакъ такъ и досѣ хожу. (*Оглядає кругомъ лшштву на подолѣ.*) Ой-ой! По самѣ колѣна! Катре! Зновъ, видно, хропе! отъ засоня! Коли-бъ не така дешева, не держала-бъ тѣ за одинъ ви сонъ... Катре!

Выхѣдъ шестый.

Гринѣвна и Катря.

КАТРЯ. Чого?

ГРИНЪВНА. Да протри ты свои баньки! Возьми швидче

утюга, да по́дгладь мое синье платье, те, що въ недѣлю до церкви надѣвала. Знаешь?

КАТРЯ. Чомъ же не знаю? Велика мудрѣсть! Знаю.
(Хочетъ йти.)

ГРИНѢВНА. Тривай! Подивись добре, щобъ на лиштвѣ чого не було: я зъ церкви черезъ кошару йшла, може що прилипло... Гарненько подивись да пови-тирай. Швидче-жь! Буде готове — заразъ скажи!
(Катря пошла.) Опудало, а не дѣвка!... Що се за-торохтѣло? (Дивитъ ся въ дверь.) Проймиха! (Швидче одъ дверей да до образа.) Поможи менѣ Боже! (Стиснула лѣвый кулакъ, а правою хреститъ ся.) Стрѣчаю тебе, Горпино, зъ дарникомъ изъ паскою, щобъ ты была до мене ласкава!

Выхѣдъ семей.

Гринѣвна и Проймиха.

ГРИНѢВНА (вельми ласкаво). Слыхомъ слыхати, въ вѣчи видати! Добра сусѣдка! Коли-бъ не послала, дакъ бы й очей не показала! Самѣ не провѣдасте, хочъ-бы я й ноги простягла!

ПРОЙМИХА. Выбачте, Соломонидо Корнѣвно! Соромилась; боялась очей показати. Хочъ за мною вины й на макове зернятко нема, а все таки нѣяково... Не навчилась я такъ, якъ Зайчиха, очей у Сѣрка позычати...

ГРИНѢВНА. Сѣдайте-жь, сѣдайте отуть, на канапѣ.

ПРОЙМИХА. Сади Боже все добро! (Сѣла.) Ой, та й змарнѣли-жь вы якъ! Зъ лица спали, зблѣдли, и тутъ (показуе на станъ) перепались, наче ниточка стали...

ГРИНѢВНА. Не зъ добра, серденько, самѣ знаете...

ПРОЙМИХА. На все воля Божа! Не судило ся! (*Зѳтхае.*)

ГРИНЪВНА. Що одъ Бога, а що и одъ людей. Пере-
могла васъ Зайчиха. Перетягла на свѳй бѳкъ...

ПРОЙМИХА. Зайчиха мене перемогла? Куды ѳй! Нехай
ще тричи вымыеть ся!

ГРИНЪВНА. Отже перебила. Привернула ёго до Са-
кунки.

ПРОЙМИХА. Хиба то вона? Нѳ! Ще нѳхто не дѳжде,
щобъ Зайчиха кого зъ моихъ рукъ перебила. Така
вже на те воля Божа була, а до того пѳдверну-
лась плащовата циганка Христя... Противъ циган-
ки я не втну; у неи данье есть. Привернути и я
приверну, а одвернути не вмѳю; нѳчого й брехати.
Для еѳго треба злигати ся зъ тымъ, що греблѳ рве,
не при насъ, не при васъ, не при хатѳ згадуючи.
(*Хрестить ся.*) Цуръ ёму! Я свои душѳ не продамъ!

ГРИНЪВНА. Коли-бъ менѳ ту циганку! Де вона?

ПРОЙМИХА. Не скажу, не знаю. На що вона вамъ?

ГРИНЪВНА (*стыдливо.*) Щобъ ёго до мене привернула.

ПРОЙМИХА. Стоить вѳнъ того? Обманщякъ! Плюньте
вы на ёго!

ГРИНЪВНА. Рада-бъ, серденько, рада-бъ забути ёго,
зъ сердца вырвати, зъ головы выкинути, — та нѳ-
чого не вдѳю: такъ вѳнъ и стоить передо мною, такъ
вѳнъ и лѳзе у вѳчи, и въ день и въ ночи не йде
зъ ума!

ПРОЙМИХА. Отсего вже я не сподѳвалась одъ васъ;
а про те: на все воля Божа! Полюбить ся сатана
— краще того соколá... Глядѳть лишень: чи не давъ
вѳнъ вамъ чого такого... може на сухоты...

ГРИНЪВНА. Може. Я одно добре знаю, що вѳнъ менѳ
милѳйшій сонця, дорожшій батька! Коли-бъ вы
знали, якъ я полюбила ёго! Про ёго одного тѳлько

й думаю!

ПРОЙМИХА. Се зъ даня!

ГРИНЪВНА. А якъ часомъ згадаю, що вѣнъ — не мѣй, дакъ такъ менѣ пѣдъ сердце пѣдопре, такій мене жаль вѣзме, такій на мене сумъ нападе, що привмѣла-бъ, сама на себе руки наложила-бъ!...

ПРОЙМИХА. Невѣдъ що выгадали! Молѣть ся Богу!

ГРИНЪВНА. Охъ, серденько! Вже я й молилась, и плакала, и навпаки сонця ходила, и скрѣзь жлукты лазила, — нѣщо не помагає. И сонъ мене кинувъ... Одинъ Михно тягне до себе. Просто, хочь на осіку або въ сажалку. *(Плаче.)*

ПРОЙМИХА. Годѣ! Заспокойтесь, не нѣвечте свого здоровя! Не тѣлько сонця, що у вѣкнѣ! Знайдемо кращого, а сѣ любовщѣ минуть ся. Отъ тѣлько векселя шкода...

ГРИНЪВНА. Що менѣ той вексель! Я про се й не думаю. Я ёму десять такихъ вексельвѣ дамъ! Я ёму готова на всю худобу уступну пѣдписати, абы вѣнъ кинувъ Сакунку, абы вернувъ ся до мене. Зробѣть такъ, моя матѣнко!

ПРОЙМИХА. Де вже! трудна рѣчь! *(Думає.)*

ГРИНЪВНА. Захочете, дакъ не буде трудно. А я вамъ нѣчого не пожалѣю. Ниву берѣть, яку хочете, по вподобѣ; рубайте лѣса, скѣлько треба; а хмизъ — хочь увесь берѣть!

ПРОЙМИХА. Наврядъ! наврядъ! На одворотъ нѣ разу не пробовала... *(Думає.)* Хиба... Да нѣ! трудно, трудно...

ГРИНЪВНА. Ще-жь и оглашенія не було; чого тамъ трудно? Поможѣть, матѣнко! *(Плаче.)* Невольна я зъ своимъ сердцемъ; не зъупиню ёго, не одверну... Вы розкажѣть се Михну, розжуйте ёму: на кого

вѣнъ мене промѣнявъ? кого бере? Суху шерепу? Я дѣвка, а вона вдова; я не вожу за собою череды хлопцѣвъ... Я ёго одного кохаю! А вона чи любить ёго? Чи ёго полюбить хто такъ, якъ я? Я безъ ёго жити не можу. Коли вѣнъ не буде моимъ — я у свои розлучницѣ на воротахъ повѣшу ся, щобъ усѣ люде бачили и знали, якъ Гринѣвна вмѣе любити...

ПРОЙМИХА. Утихомиртесь, не нудѣть себе!

ГРИНѢВНА. Гѣрко, тяжко менѣ, що промѣнявъ мене на таку... Завтра пѣдъ вѣнецъ хоче йти, а сѣгодня зъ юнкеромъ басуе...

ПРОЙМИХА (*цѣкаво*). Зъ якимъ? Не вже зъ Дрыгою?

ГРИНѢВНА. Кажуть. А хйба я така? За мои чистѣ и ширѣи любощѣ — щѣ я перенешу! Господи! (*Плаче.*)

ПРОЙМИХА. Годѣ бо, а то и я плакати-му, такъ жалко дивити ся на васѣ. (*Думае.*) Гмъ, а цытьте лишень, я на карты кину, щѣ то выпадѣ? (*Достае зъ кишень карты, тасуе и подае ихъ Гринѣвнѣ.*) Перетасуйте! Теперъ притулѣть до серця да задумайте! Теперъ знѣмѣть лѣвшою! Теперъ давайте сюды ихъ. (*Бере карты.*) Розложимо. Отъ, бачте, якъ въ око влѣпили: на самому серцѣ вѣнъ... а отъ и вона въ головахъ... у ногахъ пікова дама... Се та зводниця Зайчиха..., у!... вѣдюга! А ось, ось, гляньте! — чотыри тузы! — „исполненіе желанія“. Чотыри десятки — въ-друге! Батю мѣи! и въ трейтѣ! — чотыри шѣтки! Добре! Черезъ кого-жь се такъ воно „исполнить ся“? А! отъ вѣнъ хто: жировый валетъ — молодой чоловѣкъ... рядомъ зъ нею... Ось вѣсѣмка... червова... значить: сей валетъ у неи на мысляхъ... Хто-жь бы се таки?

ГРИНѢВНА. Не вгадаю. (*Лукаво.*) Мало ихъ хйба?

ПРОЙМИХА. А я знаю. (*Выбирає карты парами.*) Що лишило ся? бачите? Върна надья. А отсе що — тузь? Се вѣнецъ. Чи знаєте, що може ще й можна...

ГРИНѢВНА (*обнимає и цѣлує ъъ*). Дакъ повериѣть же симъ дѣломъ, поможѣть безталаннѣй сиротѣ, — вамъ Богъ поможе!

ПРОЙМИХА. А що дасте? Чого не жаль?

ГРИНѢВНА. Лысу корову подарую; вона ще первачка.

ПРОЙМИХА. Ге! Тутъ дѣло не лысою коровою пахне! Не жаль тѣи нивки, де вѣтрякъ?

ГРИНѢВНА. Добра нивка! — цѣлый ланъ!

ПРОЙМИХА. Якій тамъ ланъ! Гоней двое чи буде? А хочъ бы й ланъ, — дакъ за таке дѣло... хиба не стоить?

ГРИНѢВНА. Та нехай же, нехай... Берѣть!

ПРОЙМИХА. Зѣ вѣтрякомъ?

ГРИНѢВНА. На що вамъ той вѣтрякъ? У васъ и мѣрошника нема... Та нехай и вѣтрякъ, абы Михно не втѣкъ одъ мене.

ПРОЙМИХА. Може й не втече. Грошенятъ ще доведеть ся приложити.

ГРИНѢВНА (*кривить ся*). Скѣлько?

ПРОЙМИХА. Цмъ! Коли-бъ не прогубити, — може сотню.

ГРИНѢВНА. Ой, ой! А не пропадутъ?

ПРОЙМИХА. Не родила васъ та сотня, хочъ бы й пропала; не збѣднѣете. Ну, пропаде — уважайте, що на подзвѣнѣе за Проймишину душу дали..

ГРИНѢВНА. Нехай Богъ милує! Живѣть собѣ.

ПРОЙМИХА. Слушайте-жь! Отой валетъ — Дрыга. На євангеліи заприсягну, що вѣнъ. Отъ же ёго й запряжемо, — може й вывезе. Тѣлько треба добре загалунити ёго.. Абы-якъ ёго не задовольнишь; де-

сяткою не вберешь ёго: вѣнь зъ себе хочь не показный, а утроба у ёго, наче те безоднье барыло: скѣлко не лий, — до верху не нальешь.. Здорово пьё! — кварту вишнѣвки за однимъ заходомъ нахилки укутуе.. Ну, дакъ коли на те йде, кете менѣ четвертну на пропабую. Я заразъ до Дрыги, щобъ загодя наставити ёго на путь истинны..

ГРИНѢВНА. Дрыга за-того тутъ буде.

ПРОЙМИХА. У васъ? Чого се?

ГРИНѢВНА. Привезе своего дядька Шкарбаня. Въ управитель хѣчу взяти.

ПРОЙМИХА. Гмъ! въ управитель.. Берѣть! А якъ же у насъ зъ нивою буде? Бумагу-бъ треба..

ГРИНѢВНА. Такъ не вѣрите? (*Гордо.*) Коли се я васъ обманювала?

ПРОЙМИХА. Сего не бувало... грѣхъ сказати, — а воно-бъ розписочка не завадила.

ГРИНѢВНА. Не обманю и такъ.

ПРОЙМИХА. Хто-жь и думае, щобъ така благородна людина..

Выхѣдъ восьмой.

Вбѣгае Катря — несе платье Гринѣвны пѣднявши ёго въ гору.

КАТРЯ. Охвициры приѣхали!

ГРИНѢВНА. Се вони — а я й досѣ не прибрала ся! (*До Катрь*) А все черезъ тебе: якъ пѣшла пѣдгладжувати платье, дакъ и заснула.

КАТРЯ. И не думала! А поки то повыбирала зъ подолу репяхи, — мало хйба ихъ тамъ було? Мабуть зъ усѣго городу забрали и на насѣнье не полишили..

ГРИНѢВНА (*глянувши на платье*). Охъ, ты ще й не по-

чинала по̀дгладжувати! Иди-жь швидче вѣдѣля,
хочь людей не смѣши. Чого стоишь зь платьемь?
— на показь, чи що?

КАТРЯ. Не бачили вони зь роду вашого платя, — чи
не диво-жь! Ё на що й подивити ся!

ГРИНѢВНА. Та йди вже, йди! (*Катря йде.*) Куды ты?
На зустрѣчь зь платьемь? Иди въ отей дверѣ! Шви-
дче! Причиняй дверѣ! Отъ! (*Вертитъ ся сюды й
туды.*)

Выхѣдъ девятый.

Входятъ Шкарбанъ и Дрыга.

ШКАРБАНЬ. (*Выпрямившись наче у фронтѣ.*) Здравія
желаемо! Одставный кандидатъ: Герасимъ, Кондра-
тѣвъ сынъ, Шкарбанъ, по части управительства.

ДРЫГА. Се вони, мѣй дядюшка будутъ.

ГРИНѢВНА. Просимо, просимо! Съдайте. Я ждала васъ.

ШКАРБАНЬ. Ото й добре, що же несподѣваній. Думали
ранѣй бути у васъ, выѣхали на зорѣ, — да таки
далеко, верстовъ 15 буде, да ще пѣсками, сутяжно
на коняку... бѣльше ходюю, нѣжь тюпки, — тымъ
и опѣзались.

ДРЫГА. Мѣй дядюшка прочули...

ШКАРБАНЬ (*перебивае его*). Прослышавъ о вашому же-
лательствѣ на щотъ управительства... коли треба,
— я по сѣй части, можна сказати, зубы приѣвъ.

ГРИНѢВНА. Де-жь вы бували за управителя?

ШКАРБАНЬ. Будучи за вахмистра у шкадронѣ, якъ
ходили по̀дъ Силлистрію, дакъ на моихъ рукахъ
усе продовольствіе було.

ГРИНѢВНА. А въ економіи де бували?

ШКАРБАНЬ. Не доводилось нѣгде. Признать ся — со-
стоя при пенціи и имѣя свое хозяйственное обжа-

веденіє, содержу земскій пунктъ.

ДРЫГА. Дядюшку до самого Галагана звали...

ШКАРБАНЬ. Се правда: самъ господинъ шпекторъ Нельговскій заѣздили до мене, — говорятъ: иди, Шкарбань, до насъ на управительство.

ГРИНЪВНА. Вы не пошли?

ШКАРБАНЬ (*гордо*). Не пошовъ, потому што состоя при пенціи и имѣя свое хозяйственное обзаведеніє, содержучи къ тому же земскій пунктъ... дай Богъ здоровье нашѣй управѣ... не пошовъ. Теперь выходитъ срокъ пункту... Зновъ же управительствувати у такой сударинѣ, якъ вы... Я поѣду таку команду обѣручъ...

ДРЫГА. Дядющѣ сулили тысячу карбованцѣвъ и всю провизию.

ГРИНЪВНА. Не мало!

ПРОЙМИХА (*въ бѣхѣ*). Не дорого стоитъ и збрехати.

ШКАРБАНЬ. Потому што знаютъ, що я за чоловікъ: привыкъ до порядку. Такому не мало и тысячи....

ГРИНЪВНА. Великі грошѣ... Менѣ до Галагана не рѣвняти ся...

ШКАРБАНЬ. Я про цѣну ще мовчу, потому што не видячи економіи, не можна сказати; треба спершу на все окомъ накинути.

ПРОЙМИХА. Заочного купця пугою бють.

ШКАРБАНЬ. Справедливо.

ДРЫГА. Коли-бъ подивити ся...

ГРИНЪВНА. Я радо покажу вамъ свое хозяйство. Звѣстно, порядокъ у мене — якій тамъ! Дѣвоче дѣло: все сама, до всего не додивишь ся. А народъ теперь якій ставъ! Ходѣмо, коли не въ трудъ.

ШКАРБАНЬ. Зъ превеликимъ удовольствіємъ.

ГРИНЪВНА. (*До Дрыги.*) А вы паниченьку, выбачте, що

залишу васъ, — мы не забаримось... Не поскучайте зъ Горпиною Семеновною.

(Грипъвна и Шкарбанъ пѣшли.)

Выходъ десятый.

Дрыга и Проймаха.

ПРОЙМИХА. У Сакунки сѣгодня вечерница. Будете?

ДРЫГА. Ганна Павловна звала, — треба йти.

ПРОЙМИХА. А вже-жь! Щасливый Михно, въ сорочцѣ родивъ ся: бере таку кралю, зъ такою худобою.

ДРЫГА. Не вѣмъ таке щастье.

ПРОЙМИХА. До инчого воно само въ руки лѣзе, а вѣнь не вмѣе взяти, гавы ловить. А хто розумный...

ДРЫГА. А вже-жь!...

ПРОЙМИХА. Кажуть: военнѣ по сѣй части вмѣлѣ. Не правда! Михно и не военный, а у военного зъ рукъ вырвавъ.

ДРЫГА. У кого се вырвавъ? Щось я не чувъ про се.

ПРОЙМИХА. Атъ, говорить!... Такѣ то военнѣ! Да що багато говорити...

ДРЫГА. Говорѣть, день великѣй, до вечера ще далеко.

ПРОЙМИХА. Я чоловѣкъ посторонный, а досада бере, дивлячись, акъ отѣ военнѣ... Отъ хочъ бы й вы, не во гнѣвъ вамъ...

ДРЫГА. Що таке я?

ПРОЙМИХА. Те, що до васъ въ хату само щастье преть ся, а вы, не во гнѣвъ вамъ сказати, лежите наче байбакъ... Простѣть! — я вѣдь чистого сердца, я васъ отакисенькимъ знаю, на рукахъ носила...

Щобъ вамъ повернути ся да озырнути ся, да и те...

ДРЫГА. Вы такими манѣвцями говорите, у такѣ нетры заводите, що выходитъ темна вода во облацѣхъ во-

здушныхъ... Говорѣть просто.

ПРОЙМИХА. Чого простѣйше? Сама птиця-куниця влетѣла до васъ въ руки, а вы не вмѣли вдержати.

ДРЫГА. Яка птиця?

ПРОЙМИХА. Господи! наче малесенькій! Вамъ розжуй, та ще и въ ротъ положи! Чого такъ очима блимаєте? Наче не розумѣете, про що я рѣчь веду? Хйба Сакунка не сама йшла до васъ у руки?

ДРЫГА. Отъ воно що!...

ПРОЙМИХА. А вы..

ДРЫГА. Що я?

ПРОЙМИХА. Бець вы! — отъ що, не во гнѣвъ вамъ. Сидить та гавы ловить! Молодиця горнеть ся до васъ, припадає, а вы хочь бы одно слово до неи, наче зацѣпило... Не бачивъ бы Михно еи, якъ своихъ ушей...

ДРЫГА. Справдѣ?

ПРОЙМИХА. Стара я брехати, а коли на те, дакъ и за-присягнути готова...

ДРЫГА. Що, що?

ПРОЙМИХА. Що що? що-що? що-що? — тѣлько и вмѣте! Те, що Сакунка душѣ у васъ не чуеть.

ДРЫГА. Охъ, охъ! А я, думаете, до неи — нѣ?

ПРОЙМИХА. Якого-жь вы дѣдка мовчите? Чому не признаетесь фй?

ДРЫГА. Страшно.

ПРОЙМИХА. Страшно!... А ще военный! — зъ ружьемъ ходить... Отъ!

ДРЫГА. Е, се не те, що мете... Коли-бъ я знавъ, що Сакунка справдѣ...

ПРОЙМИХА. Я-жь вамъ кажу.

ДРЫГА. Чую. А хто вамъ сказавъ?

ПРОЙМИХА. Мои очи, — отъ хто! Я не слѣпа, бачу,

якъ вона васъ стреляе. Та що грѣха таити: й одѣ
неи самой чула.

ДРЫГА. Чомъ же вы менѣ не сказали давнѣй?

ПРОЙМИХА. Я не переносиця. И теперъ бы не сказала,
коли-бъ не пришлось до слова.

ДРЫГА. Жаль, великій жаль, — да не вернешь... Михно
вже тамъ прилищѣ.

ПРОЙМИХА. Якъ бы схотѣли, дакъ бы й вернули...
Коли-бъ вы були, выбачте, не така ступа, — вы-бъ
сюды круть, туды верть, за рученьку та й до вѣнца.

ДРЫГА. Якѣ вы швидкѣ. Така Сагунка...

ПРОЙМИХА. Коли-бъ на мене, я-бъ отсе заразъ, сѣго-
дня, у неї на вечерѣ... пѣдстерегла-бъ де вѣ одну,
да заразъ бы впала въ ноги и признала ся...

ДРЫГА. А що, якъ плюне вона межи очи?

ПРОЙМИХА (*жваво*). Ну, та й чоловѣкъ вы — настоящий,
не во гнѣвъ вамъ, дупленастый пень! Вамъ „отче
нашъ“ а вы „одѣ лукавого“. Отъ лантухъ, отъ
рептюхъ!

ДРЫГА. Чого бо вы лаетесь?

ПРОЙМИХА. Не вытерпѣла! Побий мене Боже, доса-
дно! Вже коли Проймиха що каже — вѣрте; що
радить, — дакъ слушайте.

ДРЫГА. Добре, добре! Кажѣть що, може я надумуюсь,
та й вѣдважу ся...

ПРОЙМИХА. Нѣякои тутъ вѣдваги не треба, а просто
идѣть та признавайтесь швидче. Ну, коли що, для
смѣлости можна чарку, другу...

ДРЫГА. Та якъ-же ёго такъ? Вы вже напутѣть мене,
навчѣть.

ПРОЙМИХА. Зъ дорогою душею... абы слухали.

ДРЫГА. Слухати-му, якъ матѣрь, на все вѣдважу ся.

ПРОЙМИХА. Дакъ заходѣтьте вѣдѣля до мене. Я все

розкажу. А вона то, вона, Сакунка, якъ буде рада! Господи! Учора вона менѣ казала: „Дрыга“, каже, „гарный паробокъ, да тѣлько що кнюховатый“...

ДРЫГА. И любить бы то вона мене?

ПРОЙМИХА. Ще й якъ!

ДРЫГА. А Михна?

ПРОЙМИХА. Де тамъ! Що йде за ёго, — дакъ що-жь! Огидло сидѣти вдовою.

ДРЫГА. И пѣде за мене?

ПРОЙМИХА. По першому слову. Михну гарбузь, а вамъ руку.

ДРЫГА. Коли такъ, дакъ я смѣло теперь. Важна штука буде! Михно сѣгодня кирпу въ гору дере, а завтра пѣдбере хвѣсть да по пѣдъ тыномъ, наче Бровко: „Я въ пустыню удаляюсь!“ Важно! А я пѣсля вѣнца отсей рейтузы заразь по боку, отсей хвѣсть (*пказуе тѣсакъ*) геть! — въ одставку! Заведу фракъ, цилинדרъ, четверню зъ фалейторомъ, та до самого отца ректора: „Ваше Преподобіе! чи пѣзнаете?“ Дивить ся вѣнъ, протирае очи: „Не въ познаку“. А я ему: „Я той самый Дрыга, що у васъ у бурѣ на ослонѣ дрыгавъ, одъ благословенія Вашего Преподобія“. Да синеньку ему въ руки — на молитвы за Дрыгу... Отъ, смѣху буде! Важно!

Выхѣдъ одинацятый.

Пришли Гринѣвна и Шкарбань.

ШКАРБАНЬ (*входячи*). Важно! Правду кажешь небоже.

Важно! Много я свѣта выдавъ, а такого порядку, якъ у Соломонида Корнѣвны нѣгде не бачивъ!

ГРИНѢВНА. Все сама, все своими руками.

ПРОЙМИХА. Вони після отця-неньки збетались круглою сиротою на 16-тому лѣтѣ.

ГРИНѢВНА. Все сама, все сама... То вже втомила ся, хочу спочити.

ШКАРБАНЬ. Вже на що я добрий хазяинь, а куды менѣ! У мене тютюнъ ще й досѣ верхѡвъ не по-выкидавъ, а тутъ у-друге пасинкувати просить ся... Охъ, та и втомивъ ся жь я знатно! Такъ упрѣвъ, що ажъ сорочка до тѣла прилипла.

ГРИНѢВНА. Отъ теперъ и за цѣну.

ШКАРБАНЬ. Се таке дѣло, що треба сѣмь разъ при-мѣряти. Я за себе не одказуюсь, но признатись: чи зѣумѣю вродити вамъ... Труда и здорова не по-жалѣю...

ДРЫГА. За дядюшку и я скажу...

КАТРЯ (зъ за дверей). Закуску подано.

ГРИНѢВНА. Прошу покорно закусити.

ШКАРБАНЬ. Отсе добра рѣчь...

(Завѣса.)

СПРАВА ДРУГА.

Кватира Михна: звычайна сѣльская свѣтлиця

Выхѳдъ першій.

МИХНО (*Самъ сидитъ била столу; одчинивши шухлядку лѣчитъ грошѣ*). Сто сѣмдесять два, 175, 180... отъ и веѣ! Отсе такъ! Чямъ же я одбуду веѣлье? Отсе попови, отсе на причтъ, се на подарунки, — а зѳстаеъ ся? (*Лѣчитъ.*) Разъ, два, три, чотыри, пять... 15! Недалеко заѣдешъ! А тутъ ще бѣсъ Зайчиху принесе! Ну, ѣѣ вблагаю пѳдождать, а веѣ таки мало. Хочъ бы куды на практику покликали... але на се положити ся не можна. Добре, що пѳславъ я за Гукомъ. Нехай або продаеъ жидамъ Гринѣвнинъ вексель, або въ застанову оддаеъ, да позичитъ грошей. Процентъ здоровый здеруть! У! клята жидова! (*Встае, дивитъ ся въ вѳкно и при-спѣвуе*): „Въ селѣ маломъ Ваня жилъ; Ваня Таню полюбилъ!“ (*Глянувши на годинникъ.*) Еге — ге! Третья година! Пора до Сакунки, а я ще и въ больницы не бувъ... Коли-бъ скорѣйше Гукъ. Сказавъ „заразъ“, але у сихъ „брехунцѣвъ“ — жидѳвське заразъ. Треба ждати, бо грошей треба до зарѣзу... Охъ грошѣ, грошѣ! Хочъ скѳлько ихъ, — дакъ розкотятъ ся, знайдуть дѣрку! Велика сила — грошѣ! Якъ бачу, дакъ вони всему на свѣтѣ сила.

Говори тамъ собѣ про силу пары, громовины, — се одна теорія; а практика показує, що грошѣ вѣсѣмъ ворочають. Єсть у тебе грошѣ, — отъ ты и сила, хочь бы бувъ дурень такій, якъ отой Дрыга. А безъ грошей ты що? „Наука — сила“ — верзе було намъ професоръ. Може воно й такъ, — да тѣльки яка наука? „Наука жизни!“ Умѣешь жити да памятувати: „на те въ водѣ шука, щобъ карась не дрѣмавъ“, умѣти-мешь ловити отыхъ карасѣвъ — и станешь силою, а нѣ, то згинешь нѣ за понюхъ табаки. Отъ хочь бы и я: вчивъ ся, начинавъ голу теоріями, да навывавши вексѣвъ, мусѣвъ утѣкати зъ Кіѣва да лебезувати у земцѣвъ, щобъ дали мѣсто лѣкаря на селѣ. Думавъ: практика буде, по троху выплачувати-му, — ажъ ось тобѣ дудля зъ масломъ: за цѣлый рѣкъ практика дала 52 карбованцѣ. Тѣфу! А тутъ жида приступили зъ векселями. Старій довги выплативъ новыми въ-двое, перебравъ ся въ другій повѣтъ — тутъ ще гѣрше: жити дорого, практики анѣ-нѣ, жалуваньємъ не проживешь... А тутъ нечистый пѣдбивъ на карты. Думавъ: выиграю! Выгравъ — новій вексѣ. Отакъ за чотыри роки и добувъ чотыри тысячѣ довгу... Перепросивъ ся сюды, — думавъ: тутъ въ отсеми затишку жида не знайдуть... Якъ-разъ! Не вспѣвъ приѣхати а Мойша вже тутъ мене жде зъ векселями. Умри, а давай ёму довгъ. На силу одпросивъ ся на шѣсть тыжднѣвъ. А щѣ-бъ я робивъ черезъ шѣсть тыжднѣвъ, коли-бъ я не порозумнѣвъ, да не взявъ ся за науку жизни?! Хочь ляжь, да й плачь! не поможешь! Мойшѣ треба грошей, а не слѣзъ. Одно слово: хочь зъ моста да въ воду. Платити нѣчимъ, а не платити, довести дѣло до суду,

— проженуть зъ службы.. Ну, до теперь, слава Зайчись и Проймись, вони мене выведуть на стержку, — тѣлько треба швидче кѣнчати дѣло. Ёй Богу, великѣ люде отсѣ Зайчихи и Проймихи! Розумный чоловѣкъ выдумавъ сваху; безъ неи пропавъ бы чоловѣкъ. А то отъ якъ швиденько вони помогли: вексель на 6 тысячѣвъ е, а отъ-отъ и жѣнка буде зъ великою худобою... Та й сторона-жь тутъ! — настояща ведмежа берлога! Одна передъ другою забѣгае, та за-мужь пробѣ лѣзе. Воно й не диво: крѣмъ животного житя нѣчогѣсенко; тутъ то природа и бере свое... Нема Гука! Скажу Федорѣ, щобъ сказала ёму прийти въ больницу, а самъ пѣду... Нѣколи... Де-жь мѣй брыль? (*Шукае.*)

Выхѣдъ другѣй.

Михно и Проймиха.

ПРОЙМИХА (*кладє на стѣлъ хлѣбъ-сѣль*). Поздоровляю васъ, Дмитре Свиридовичу, хлѣбомъ-сѣлью. Дай вамъ Боже вѣку довгого, щастя доброго, щобъ вы жили, богатѣли да товѣтели.

МИХНО. Дякую... сѣдайте! Добре, що застали; ще-бъ годиночку и поцѣлували-бъ клямку. Пора до Сакунки на хутѣрь.

ПРОЙМИХА. И я-жь туды простую, да по дорозѣ и до васъ — поздоровити хлѣбомъ-сѣлью, якъ водить ся у добрыхъ людей.

МИХНО. Ще разъ дякую. (*Про себе:*) Отъ хто чи не може лучше Гука: чи не вговорить вона Гринѣвну выкупити свѣй вексель? Ану! (*До неи:*) Жарко на дворѣ?

ПРОЙМИХА. Крый Боже! — ажъ млѣсно.

МИХНО. Може душу промочите?

ПРОЙМИХА. Коли є чимъ. А коли нема, менше грѣха.

МИХНО. Чого-бъ за-для васъ да не було! (*Наливає и підносить*) Ось нуте! Торбшняя, опошнянська.

ПРОЙМИХА (*взяла чарку*). Пошли-жъ вамъ Боже усе, що гоже, а усе що не гоже, одверни Боже! За ваше! (*П'є.*) Добра, смачна и не крѣпка.

МИХНО. Що-жъ ваша Корнѣвна, проклинає мене?

ПРОЙМИХА. И не думає. Вбиваєть ся! Боже, якъ вбиваєть ся!

МИХНО (*см'ючись*). За векселемъ?

ПРОЙМИХА. Не видала она того векселя! Стане вона за такою дурницею вбивати ся. Що їй 6.000? — тѣфу! У неї дома лежить 100.000, да на рукахъ по людяхъ пѣвтораєта, да по банкахъ двѣста...

МИХНО. Трошки прикладаєте; стѣлько не буде.

ПРОЙМИХА. Дакъ бѣльше буде. Спытайте у людей: чи є хто, щобъ не позичивъ у неї? Да у неї грошѣ безъ лѣку. Що їй той вексель!

МИХНО. Цѣкаво, за кимъ же вона вбиваєть ся?

ПРОЙМИХА. Кого кохає, за тымъ и зѣтхає.

МИХНО. Вона й кохати вмѣє?

ПРОЙМИХА. Хиба у неї серце не таке, якъ у людей?

Вы смѣтєсь зъ неї, а коли-бъ вы побачили, якъ вона змарнѣла, высохла... Охъ, охъ, охъ! У Гринѣвны золота, добра душа и чуле, нѣжне серце....

МИХНО. Цѣкава рѣчь, єй Богу цѣкава! Хто-жъ се такъ їѣ причарувавъ?

ПРОЙМИХА. Той, що и Сақунку... Знаєте єго, чи нѣ?

МИХНО (*всмѣхаєть ся*). Отъ якъ! Я ї не гадавъ собѣ, що вона така вѣрна, така великодушна.

ПРОЙМИХА. Вы не дивѣть ся на те, що вона проста, въ институтѣ не була; а про те кого кохає,

зъ тымъ и помирае... Въ черницѣ пѣде...

МИХНО. А я думавъ: вона мене батькуе...

ПРОЙМИХА. Не такѡвська вона! Вона по христiянськи щастя вамъ зичить. Коли-бъ, каже, до мене вѣнъ вернувъ ся, я-бъ ёму десять векселѣвъ дала, на всю худобу уступну пѣдписала-бъ.

МИХНО. Се вже вы вѣзка пѣдвозите. А нуте, по другѣй.

(Паливає и подає Проймись.)

ПРОЙМИХА. Нехай мене на могилки вывезуть, коли неправду кажу. *(Пѣе по троху.)*

МИХНО. Коли вона така добра, дакъ порадыте ёй, нехай свѣй вексель выкупить. Грошей треба просто до зарѣзу. Я скинувъ бы процентѡвъ десять.

ПРОЙМИХА. Спытаю... може й выкупить. Завтра вѣ-ран-цѣ умысне за тымъ сходжу до неи. Жаль ви...

МИХНО. Не поможете вже.

ПРОЙМИХА. Знаю! Не поможе бабѣ кадило, коли бабу сказило, — а все таки по христiянськи жаль. И васъ жаль. Послухали вы оту брехуху Зайчиху, занастили дѣвку... Грѣхъ вамъ...

МИХНО. Чимъ же я виненъ, коли зъ себе така...

ПРОЙМИХА. Звѣстно, далеко ёй до Ганны Павловны, що й казати. Але серце яке у неи! худоба! Охъ, дай Боже, щобъ вы не жалкували. Ёсть каятье, да нема воротья. Сакунка — картинка, а що до худобы, — люде верзуть...

МИХНО *(цѣкаво)*. Що таке?

ПРОЙМИХА. Плещуть, нѣбы у великихъ довгахъ... по шию, кажуть, залѣзла. Отъ-отъ бы то хутѡръ цѣнувати-мутъ... Е, да мало хиба чого люде верзуть! Не все те переймати, що по водѣ плыве — и менѣ-бъ то не слѣдъ сего базѣкати. Выбачте. Се ваша сливянка винувата: у голову вдарила, языкъ роз-

вязала. Не сердьтесь.

МИХНО. За що-жь? Хиба вы свое? Що чули, те й кажете.

ПРОЙМИХА. Отъ вамъ святой хрестъ (*хрестить ся*), що не свое. Я Ганну Павловну люблю. Я у неи хлѣбъ-сѣль ѣла, ще ѣсти-му, а люде верзуть... На чужій ротокъ не накинешь платокъ... Таки люде капостнѣи, задрѣи, часомъ таке плещуть, таке пащекують, що ажъ уши вянуть. Звѣстно, на те люде: будь ты чистый якъ лѣдъ, бѣлый якъ снѣгъ, — а обнесутъ тебе зъ головы до нѣгъ. Такъ отъ и про саму Ганну Павловну.

МИХНО (*цѣлаво*). Кажѣть, кажѣть: що?

ПРОЙМИХА. Боюсь, боюсь говорити, хочъ воно й не мое, чуже... Звѣстно, ротъ не городъ, не загородишь, а боюсь. Тамъ таке... таке, що й и, и! Розсердитесь. Ну, да й сливянка!...

МИХНО. Божу ся, що не розсерджусь.

ПРОЙМИХА. Кажуть, нѣбы то вона... Да цуръ ёму! Се брехня, не хочу... Ну, сливянка!

МИХНО. Почали, такъ кѣнчайте!

ПРОЙМИХА. Хто ёго знае, якъ и кѣнчати. Гмъ, бацте, кажуть, що Ганна Павловна... отъ-отъ розсыплеть ся...

МИХНО (*дивуючись*). Що? що?

ПРОЙМИХА. Я не свое... ей же Богу, не свое! Розсыплеть ся... Певно се брехня. Тымъ то, кажуть, вона й липне до васъ, а другій-бъ то у неи е...

МИХНО. Другій?!

ПРОЙМИХА. Еге! Ну, сливянка! (*Береть ся за голову.*)

МИХНО. Хто-жь такій? хто?

ПРОЙМИХА. Не скажу, не чула сѣго.

МИХНО (*силкуеть ся не показати своєї тревоги.*) Се бре-

хня! Зъ роду, зъ вѣку не повѣрю... Пора въ боль-
ницу. Выбачте!

ПРОЙМИХА. Охъ, менѣ лихо! Задержала я васъ, за-
дѣлась. Сѣла, такъ и прикипѣла. Выбачте. Про-
щайте!

МИХНО. Не забудьте-жь про вексель. Потрудѣть ся —
и вамъ перепаде.

ПРОЙМИХА. Не забуду. Прощайте! Дякую вамъ за ва-
шу ласку. (*Пошла.*)

Выходъ третій.

МИХНО (*самъ*). Одиначе — погані вѣсти! Сего на вѣтеръ
пускати не приходить ся. Вкопаться не довго —
та послѣ що? Ярмо Гименея, да жѣнку годуй и
зѣодягай, а въ самого фю-фю! Дякую! Коли лѣзти
въ ярмо, дакъ не на те, щобъ ще важчу хуру везти.
Погано! Треба якось розпытати ся... Про довги у
жидѣвъ можна розпытати, се дѣло вони добре зна-
ють, а отъ про те?... Якъ ёго дѣзнати правды? Ве-
сѣлье на осѣнь одложити? Еге, а якъ перебѣе хто,
а се все выйде брехнею?... Зновъ же — Мойша,
Мойша! Не помилуе. Добре, якъ бы швидче збути
Гринѣвнинъ вексель, дакъ и полатавсь бы трохи.
Але се треба ще навѣрно знати. А тутъ сѣгодня
заручины. Одложити? А що, якъ Сакунка довѣда-
еть ся про Гринѣвнинъ вексель? Що вона скаже
тогдѣ? Хватишь шиломъ патоки... Просто морока!
(*Ходитъ и думаетъ.*) А що якъ бы повернуть оглоблѣ
до Гринѣвны? Тутъ вже дѣло вѣрне, — дакъ же
якъ згадаешъ: Со—ло—мо—ни—да, та ще й Кор-
нѣвна! Положѣмъ: не трудно, переѣхавши у Ки-
ѣвъ а то и въ Москву, перехрестити ѣвъ у Софію
або Марію Павловну, — дакъ зъ мордою-жь нѣчого

не вдѣшь, не пѣдпишешь, не пѣдмалюешь... Бррь!
Згадаешь, дакъ занудить! Опудало, жлукто! За те
худоба, землѣ, грошѣ! И ся вже въ гречку не по-
скаче, — а я чоловѣкъ неподѣльчивый... Сакунка
подобаетъ ся менѣ: гарна, весела, иначе коли во-
на слаба на уторы, — дакъ Богъ зъ нею! Якъ бы
ѣѣ пѣдстерегти? У! Не дай Боже!... за себе не
ручусь! (*Думае.*) Стережись Дмитре! Памятуй, що
лихо приходитъ пудами, а выходитъ золотниками...
У лихо скокомъ, а зъ лиха бокомъ. Отъ задала
Проймиха задачу! — чисто... квадратура круга...
(*Дивить ся у вѣкно и не примѣтцвѣ якъ увѣйшла зъ
тиха Зайчиха, котра пѣдъ чаркою трохи.*)

Выхѣдъ четвертый.

Михно и Зайчиха.

ЗАЙЧИХА. Магай Бѣгъ! Живѣ, здоровѣ вашѣ головы?
МИХНО (*здѣрбгнувши*). Ой, якъ вы мене злякали!

ЗАЙЧИХА. Я не мара яка, щобъ мене лякаться.

МИХНО. Несподѣвано такъ... Що скажете?

ЗАЙЧИХА. Все добре скажу. Ой, якъ утомила ся! У
хутѣръ иду до вашей нареченои порядкувати на
вечерѣ, да по дорозѣ и до васъ завернула.

МИХНО. Добре по дорозѣ! — верстовъ зо три кругу
буде.

ЗАЙЧИХА. Хто кругу не боить ся, той дальше стано-
вить ся, а ноги въ мене не купованѣ... Ой, утоми-
лась! Та що се вы и сѣсти не попросите? Я й са-
ма сяду не прошена. (*Сѣла.*)

МИХНО. Выбачте, нѣколи; заразы въ больницу треба йти.

ЗАЙЧИХА. Не втече больниця; поспѣте зъ козами
на торгъ. Але я на одну годиночку, не забарю
васъ... два слова та й прощайте!

МИХНО. Кажѣтъ швидче.

ЗАЙЧИХА. Я по дѣлу... Самѣ знаете, яке мое дѣло.

МИХНО (*въ бѣкъ*). Якъ разъ въ пору. (*До неи.*) Нуте!

ЗАЙЧИХА. Не запрягли ще — не нукайте.

МИХНО. Ёй Богу нѣколи. Выбачте. (*Хоче йти.*)

ЗАЙЧИХА (*заступила ёму дверь, езявшись обома руками за свое платье и розтопърившись*). Я на одну годичночку. Менѣ мое дайте по уговору. Сѣгодня пѣвтораста було сказано. Я заразъ и пѣду... Не забули?

МИХНО. Я своего слова не забуваю.

ЗАЙЧИХА. Такъ и слѣдъ, за се хвалю. Дакъ не задержуйте-жь и мене, прошу васъ, бо и менѣ нѣколи... Поки то по такѣй спецѣ доплентаюсь до хутора.

МИХНО (*ласкаво*). Выбачте, Химо Максимовно. Раднѣйшій бы веѣ сѣгодня оддать, — дакъ ей Богу нема. Пѣдождѣтъ днѣвъ зо три, а може й того менше.

ЗАЙЧИХА. Отаке, ловись! Щобъ у васъ грошей не було, не повѣрю!

МИХНО. Божусь, що нема.

ЗАЙЧИХА. Не повѣрю! Слово святе: коли вы благородный чоловікъ, — оддайте.

МИХНО. И оддамъ, тѣлько пѣдождѣтъ.

ЗАЙЧИХА. Рада-бъ, да не можна: дѣти не ждуть, ѣсти просять... Я свое дѣло справила, высватала вамъ Сакунку, и вы свое справте. Отъ и все.

МИХНО. Я не одрѣкаюсь, прошусь — пѣдождѣтъ.

ЗАЙЧИХА. Дѣти голоднѣ; не можна.

МИХНО. Тѣлько звѣнчаюсь, заразъ...

ЗАЙЧИХА (*перебивае ёго*). Фю, фю! Знаємо, знаємо! Дай тѣлько вамъ звѣнчати ся, — вы тодѣ Зайчихи и до ворѣтъ не пѣдпустите. Се я знаю, се менѣ не первина, я вчена. Да не на таку напали, не въ тѣ дверь йдете. Я своего не подарую, я справлю свое

зараблене, замозоловане. (*Сердитъ ся.*) Коли вы благородный чоловѣкъ — подайте мои грошѣ.

МИХНО. Чого вы такъ кричите? Вы не въ шинку!

ЗАЙЧИХА. Я не кричу, я говорю. Таку вже Богъ менѣ гортань давъ. А хочъ бы й кричала, дакъ за свое, зараблене, замозоловане.

МИХНО. Не кричѣть, кажу, а не то — дверь покажу.

ЗАЙЧИХА. А нуте, нуте! Попробуйте! Тодѣ побачите, яка Зайчиха: вмѣла вона привернути, збумѣ и одвернути. Я таке слово знаю, що якъ вымовлю ёго, заразъ зацѣпить.

МИХНО (*всмѣхаючись зло*). Яке таке слово?

ЗАЙЧИХА. Таке!.. про вексель... про Гринѣвну. Забули? Тѣлько шейну Сакунцѣ, — заразъ вамъ пропише подорожню. Лучче мовчѣть, не дратуйте Зайчиху, не доводѣть мене до грѣха. Сидить те слово отуть (*вказуе на кѣнець языка*) на самому кѣнчику. Тѣлько дмухну — пфу! — заразъ вылетить. Тодѣ за хвѣсть ёго не поймасте. Я свого не попушу... я свое справлю! (*Бѣе кулакъ обѣ кулакъ.*) Зѣ душѣ выдеру!

МИХНО (*въ бѣжѣ*). Отъ присѣкала ся скажена собака.

ЗАЙЧИХА. Що кажете?

МИХНО (*въ бѣжѣ*). И вчула-жь! (*До неи*) Собака, кажу, чиясь побѣгла по вулицѣ.

ЗАЙЧИХА. Тото! А я думала — на мене.. Коли я собака, дакъ одѣ собаки и чую...

МИХНО (*строга*). Вы справдѣ въ голову заходите. Дивѣть ся лишень!.. Гетьте зѣ дверей! (*Хоче йти.*)

ЗАЙЧИХА. Нѣ вже, выбачте, не пушу! (*Съла на порозѣ: плечима вперла ся въ одну лутку, а ногами въ другу.*) Отакъ и сидѣти-му: сама не пѣду и васѣ не пушу, поки свого не справлю.

МИХНО (*въ бѣжѣ*). Отъ скандалъ! (*До неи.*) Я звелю васъ вывести: людей покличу, за старшиною пошлю...

ЗАЙЧИХА. Ова! Злякалась я вельми! Лякана я, лякана... Старшина! Фу! Я сама собѣ старшина! Зовѣть, зовѣть людей! Я передъ всѣми скажу, не по-таюсь. Я свое замозоловане правлю... Зовѣть, нуте!

МИХНО (*ласкаво*). Химо Максимовно! Що се на васъ нашло? Вы менѣ не вѣрите? Богу ся, що нема грошей.

ЗАЙЧИХА. Землю ѣжте — не повѣрю. Що дайте — та дайте. Дѣти голоднѣ.

МИХНО. Остатнѣ 25 оддамъ. Берѣть да одчепѣть ся.

ЗАЙЧИХА. Мало; не хочу. Нехай бы 50, то ще сякь-такъ.

МИХНО (*въ бѣжѣ, достаютчи грошѣ*). Отъ гаспидъ! (*До неи.*) Нате, берѣть.

ЗАЙЧИХА. Пятьдесять? (*Лычитъ.*) Добре; теперъ розписочку.

МИХНО. Яку розписочку? на що?

ЗАЙЧИХА. Письмо очи коле? Не хотите, — байдуже! Сидѣти-мемо. Теперъ ще не жнива, роботы нѣякои, можна посидѣти въ холодку. Гмъ, се славно: до перевоза сулили воза, а приѣхали до млына, дакъ и ярма нема. Славно! Якъ бы всѣ такъ робили, дакъ бы Зайчиха зъ голоду опухла. Нѣ, такъ не можна! Я не даромъ мозолювала да черевики збивала, бѣгаючи до Сакунки. Я свое правлю!

МИХНО (*дивить ся у вѣкно, въ бѣжѣ*). Правцемъ бы тебе выправило! (*До неи.*) Годѣ вамъ, не репетуйте, вгамуйте; онъ на гребли Гукъ иде до мене.

ЗАЙЧИХА. И добре, свѣдкомъ буде.

МИХНО. Господи! — се-жь чисте наказаніе! Да хочъ встаньте зъ дороги!

ЗАЙЧИХА. Не встану! Схоче, дакъ переступить; вѣнъ не возомъ ѣде, не зачепить ся.

МИХНО (*бѣгає, сердить ся, не знає, що й робити; сѣдає до столу и пише.*) На 250?

ЗАЙЧИХА. Нѣ, на 300.

МИХНО (*пѣдскочивъ*). Я-жь вамъ давъ 50!

ЗАЙЧИХА. Спасибѣ' вамъ за ихъ; а 50 накиньте за обожданіє да за те, що воду зъ мене варили. Не своими платити-мете. Зъ Гринѣвного векселя... Хиба вамъ чужихъ жаль?

МИХНО (*пише*). Аредь вы, а не чоловѣкъ!

ЗАЙЧИХА. Пишѣть, пишѣть! Отакъ, за мое добро, за мои мозолы, то ще й Аредь! Славно заслужила Зайчиха!

МИХНО. Натє! (*Дає пѣ розписку.*)

ЗАЙЧИХА (*взявши*). Треба прочитати, чи не написали замѣсто Зайчихи Арєда. Се буває... (*Читає.*)

МИХНО. Да хочь встаньте-жь!

ЗАЙЧИХА (*встаючи*). Не перебивайте бо, а то зновъ треба зъ початку читати. (*Читає.*)

МИХНО. Дакъ хочь швидче.

ЗАЙЧИХА. Постѣйте. (*Читає.*) Ну, добре. Теперь прощайте! Щасти Боже! (*Пѣшла*)

Выхѣдъ пятый.

МИХНО (*самъ*). Ухъ! На силу спекавъ ся. Отъ вѣдлива! Пристала, — нѣякій пластеръ такъ не прилипне. Настояща та баба, що самъ чортъ на маховыхъ вилахъ чоботы подає! Завзята! Отаку-бъ послать подушне правити! Ся зъ душѣ выдере!

Выхѣдъ шостый.

Входитъ Гукъ.

ГУКЪ. Нижайшее почтеніе!

МИХНО. Здравстуйте! Давно вже васъ жду: дѣло до васъ є, та ще й велике, а тутъ нѣколи.

ГУКЪ. Кажѣть яке?

МИХНО. По векселю не платяты. Порадѣте, що робити?

ГУКЪ. Звѣстно що: въ судъ треба.

МИХНО. Гмъ! Въ судъ — се довга пѣня, а тутъ грошей притьмомъ треба. Чи не можна-бъ продать векселя? Надежный...

ГУКЪ. Великій?

МИХНО. На 6000 карбованцѣвъ.

ГУКЪ. Ого! А чий вѣнъ?

МИХНО. Гринѣвнинъ.

ГУКЪ. Гринѣвнинъ? Що се-жь вона? Чудно! Грошовита людина, а вексель дає и не платить.

МИХНО. Грошей бы то, каже, нема.

ГУКЪ. У неи нема? У кого-жь вони тодѣ и є? У неи гниють грошѣ; у неи тысячѣвъ триста буде.

МИХНО. Отъ же не платить! Дакъ чи не можна кому швидче жирувати?

ГУКЪ. Велика сума! Хиба жида чи не куплять...

МИХНО. Я до позволѣнїя не охочій; лучше свое потеряю: спущу 10 чи й 15 процентъ и вамъ за труды...

ГУКЪ. Се вже, якъ водить ся... Попробую.

МИХНО. Коли-бъ се завтра. А не вдасть ся, тодѣ швидче въ судъ. Довѣренность вѣзьмете?

ГУКЪ. Чомъ же не взяти? Се мѣй хлѣбъ.

МИХНО. Добре. А лучше-бъ жирувати.

ГУКЪ. Звѣстно, швидче дѣло. Добре. Я поѣду до жида Ярончика.

МИХНО. То й ходѣмъ разомъ. Менѣ въ больницу треба.
Се по дорожѣ.

ГУКЪ (*стоитъ*). Я согласенъ, але, бачте, договоръ паче
денегъ... треба условіе написати.

МИХНО. Ой, менѣ нѣколи теперъ.

ГУКЪ. Вы идѣть собѣ, а я тутъ напишу; вернетесь —
пѣдишете. Тодѣ я до Ярончика... Може сѣгодня
ще до шабасу и скѣнчимо... пѣдъ шабасъ жиды
добрѣйшѣ.

МИХНО. Ну, добре. Сѣдайте, пишѣть, а я пѣду. (*Пѣшовѣ.*)

Выхѣдъ семей.

ГУКЪ (*самъ. Сѣдае до столу писати*). Гринѣвна-бѣ то
вексель дала? Гринѣвна-бѣ то грошѣ позичала
у Михна! Гмъ, чудасія! Се щось не такъ. Треба
добре помитикувати... треба зайти завтра до неи
та розпытатись. Ну, писати-му. (*Бере перо и пише.*)
Скѣлько-жъ зѣ ёго взяти? (*Думае.*) Але — тирру!
Чи не вашкоджу я самъ собѣ? Я зѣ ёго разѣ зар-
облю, а Гринѣвна тутъ вѣчняя и одѣ неи що року
перепадае менѣ за позвы карбованцѣвъ 500. Може
й не приходитъ ся... Але-жъ и втеряти жалъ зароб-
ѣтокъ одѣ Михна... Е, вѣзьму зѣ правомъ пере-
дачи да заразѣ другому передамъ у городѣ, а вона
й не знати-ме сѣго. А може ще и Ярончика вмо-
горичу, тодѣ моя хата зѣ краю... (*Пише.*)

Выхѣдъ восьмый.

Зайчиха тихенько входитъ и озираетъ ся.

ЗАЙЧИХА. Не ма Михна? Здоровѣ були!

ГУКЪ. А вы чога?

ЗАЙЧИХА. Е, не вамъ кажучи, такѣ! Я вже була тутъ...

дѣло було... Побачила, що вы йдете, та й завернула на кухню до господарки, пересидѣла, поки вѣнь пошовъ. Треба зъ вами порадитись: вы-жь законникъ. Ось подивѣть ся, батьку рѣдний, чи до ладу отся розписочка?

ГУКЪ (*прочитавши*). Якъ слѣдь... тѣлько що не на гербовѣй бумазѣ. Коли дѣло дѣйде до суду, дакъ и штрафъ буде.

ЗАЙЧИХА. Се вже не мое дѣло: Михно писавъ — Михно нехай и платить.

ГУКЪ. Обое заплатите, — теперь такій законъ, такій порядки.

ЗАЙЧИХА. Славнѣй порядки! За що-жь я платити-му? Хиба моя вина? хиба я писала?

ГУКЪ. Та що се у васъ зъ нимъ: якѣ такѣ рахунки завелись?

ЗАЙЧИХА. Хиба не знаєте моихъ заробѣтокѣвъ! (*Глянувши у вѣкно.*) Охъ менѣ лихо! Михно вже вернувъ ся, онъ вже й греблю перейшовъ. Треба втѣкати, хочъ бы не стрѣвъ ся... (*Бѣжитъ въ дверь.*)

Завѣса.

СПРАВА ТРЕТЯ.

На хуторѣ у Сакунки. Вечѣръ. Мѣсячно. Садъ. Подъ липою столѣ, покрытый бѣлымъ настольникомъ; на столѣ самоваръ и чашки. За столомъ Сакунка; зъ одного боку у ней сидитъ Проимиха, зъ другого Зайчиха и пьетъ чай зъ блюдечка въ прикуску. Сакунка сидитъ задумавшись.

ПРОИМИХА (*дивится ся на мѣсяць и спѣваетъ въ пѣвголосо*):

Ты, щасливый! — спарувавъ ся
И гнѣздечко маешь!
А я бѣдный, безталанный,
Безъ пары, безъ хаты, —
Не довелось менѣ въ свѣтѣ
Весело спѣвати...

ЗАЙЧИХА. Не всѣмъ же ѣ паруватись, треба комуся и дѣвувати. Коли-бъ всѣ парувались, дакъ бы ѣ земля людей не здержала.

ПРОИМИХА. Натѣ и мѣй глекъ на капусту! Наче я про себе! Не можна вже ѣ заспѣвати. Заразъ почнете чухати свѣй языкъ, — мабутъ здорово вѣнъ у васъ свербитъ...

ЗАЙЧИХА. Отъ укусивъ васъ дрикъ! Хиба я про васъ? Я такъ собѣ, абы не мовчати, а вы заразъ берете на себе! Справдѣ видно, голоднѣй кумѣ хлѣбъ на умѣ.

ПРОИМИХА. Не вгадали! Сѣмъ лѣтъ макъ не родивъ, та голоду не було.

ЗАЙЧИХА. А вжежь пакъ такъ!

ПРОЙМИХА. Наше зъ нами, абы охота...

ЗАЙЧИХА. Абы, мовлявъ, корыто.

ПРОЙМИХА. Наче не знаете, скѣлько у мене женихѣвъ перебувало.

ЗАЙЧИХА. Дѣло менѣ велике до вашихъ женихѣвъ!
Я, слава Богу, не дѣвка, у бовдуръ не гукаю...

ПРОЙМИХА. А я гукала? Вы чули, бачили?

ЗАЙЧИХА. Одчепѣть ся, не лѣзьте въ вѣчи.

САКУНКА (мляво). Годѣ вамъ! Завелись наче за батькѣвшину! Тутъ и такъ якое нудно, сама собѣ рады не дамъ. Журливо якое! Гордѣй не ѣде, Дмитро Свиридовичъ не ѣде... Серце наче щось не добре вѣщуе.

ПРОЙМИХА. То такъ... Не вважайте, воно разъ-у-разъ такъ буває передъ вѣнчаньемъ.

ЗАЙЧИХА. Якъ се вы знаете? Хиба вы коли вѣнчались?

ПРОЙМИХА. Гиръ-гиръ!... Люде кажутъ.

ЗАЙЧИХА. Мало що люде кажутъ! Нехай кому въ-перше, то може ѣ такъ, бо все таки боязко: зъ дѣвки да заразъ въ молодицѣ.. А Ганиѣ Павловиѣ се не первина. Вони се дѣло знаютъ.

САКУНКА. Чи въ-перше, чи въ-друге — все одно: не вгадаешъ, щѣ зустрѣнетъ ся. Отъ выходила я за Сакуна, любила ёго, Господи, якъ! — думала: вѣкъ звѣкую въ щастѣ, да въ любви, а вышло що? Кто-бъ ёго тодѣ сподѣвавъ ся, що за рѣкъ овдовѣю и сидѣти-му отуть, наче черниця въ монастири... Теперь трапляеть ся зновъ: чоловікъ, здаеть ся, добрый, розумный, честный. Такій вже здаеть ся честный — просто Кузьма Безсеребренникъ... За се именно я и вподобала ёго. Любить вѣнъ мене... а про те — одинъ Богъ святой знае,

що насъ дожидає. (*Зѣтхає.*)

ПРОЙМИХА. На все воля Божя: судьбы ёго несповѣдимъ...

ЗАЙЧИХА (*до Проймихи*). Хочъ вы вже не додавайте суму... Ганна Павловна не подлѣтокъ, сама добре знає й бачить, якій то пречудесный чоловікъ — Дмитро Свиридовичъ.

ПРОЙМИХА. А я-жь про що кажу? Те-жь святе!

Выхѣдъ другій.

Прибѣгає Мотря.

МОТРЯ. Паничъ приѣхали.

САКУНКА. Якій? Гордѣй Павловичъ?

МОТРЯ. Еге-жь.

САКУНКА. Де вѣнъ? Побѣжу на встрѣчу.

МОТРЯ (*повернулась ити и побачивши Бодька*). Ось вони сюды йдуть. (*Ишла.*)

САКУНКА. Мотря! швидче огню подкинь у самоваръ.

Выхѣдъ третій.

Тѣ самѣ и Бодько. На ёму доволѣ пылу; видно що зъ дороги.

САКУНКА (*на зустрічь брату*). Гордѣй! Братику! Здравстуй!

БОДЬКО. Галю! Здравстуй! (*Цѣлуютъ ся.*) Здорова? Выбрыкуешь?

САКУНКА. Що менѣ... живу! Якъ тебе занесло да за-смалило!

БОДЬКО. Нѣколи въ холодку сидѣти... работы — ось поки! (*Показує на шию.*) Тютюнъ, квасоля, рапєць... Усе кинувъ, да поѣхавъ до тебе... Що се тобѣ такъ приспичило? Въ робочу пору, косовиця на носу, а

вона весѣлье справляе... Охъ ты стрыкозо моя!
(Цѣлуе ль.) Якъ припаде що въ голову, дакъ за-
разъ: мели, печи вари, ѣжь!...

САКУНКА. Не такъ якъ ты: мѣряєшь да розмѣрюєшь...
Ну, да спасибѣ, що приѣхавъ.

БОДЬКО. Дай же за се хочъ чаю.

САКУНКА. Ой, лишко! зъ радости и забула. Заразъ,
заразъ... (Наливає.) Коли-бъ не холодный... На! чи
не крѣпкій?

БОДЬКО (Бере чай). Добрый буде.

САКУНКА. Яка-жь я рада, яка рада, що ты приѣхавъ...
Менѣ притьмомъ треба зъ тобою порадитись. Ты въ
мене — все одно, що батько. (Обнимає ёго.)

БОДЬКО. Ой! не дави такъ!

САКУНКА. Коли-жь я така рада...

БОДЬКО. Зъ радости забула написати, хто твоѣ судженный.

САКУНКА. Справдѣ! (Смѣсть ся.) Отъ все одно: скажу
теперь. Дмитро Свиридович Михно. (До Зайчихи и
Проймихи.) Будьте ласкаві, идѣть въ дѣмъ да по-
рядкуйте тамъ и въ кухни, пора затоплювати пѣчь
да готувати... Потрудѣть ся, будьте ласкаві... (Прой-
миха и Зайчиха пѣшли.)

Выхѣдъ четвертый.

Сакунка и Бодько.

БОДЬКО. Дакъ за кого? Кто твоѣ судженный? — я не
дочувъ. Михно? лѣкаръ? Такъ?

САКУНКА. Вѣнъ. А що? що тобѣ дивного тутъ?

БОДЬКО. Нѣчого. Давно вѣнъ тутъ?

САКУНКА. Не що давно. Ты знаєшь ёго?

БОДЬКО. Гмъ! и знаю и не знаю... Разомъ були на
университетѣ, але вѣнъ лѣкаръ, а я природникъ —

и вѣнъ на два роки за мною йшовъ. Я зъ нимъ не товаришувавъ... а такъ доводилось чути...

САКУНКА. Що-жь ты чувъ про ёго? Добре?

БОДЬКО. Всячину... да то давня рѣчь...

САКУНКА. А все таки скажи.

БОДЬКО (*нехотя*). Та бачъ, товаришѣ мои ёго не долюблювали: казали, що вѣнъ до грошей ласый.

САКУНКА. Але честный вѣнъ чоловѣкъ?

БОДЬКО. Не було у мене зъ нимъ дѣла...

САКУНКА. Гордѣйку! Хиба такъ говорятъ, да ще се-стрѣ? Ты знаешь мою вдачу: для мене перше дѣло у чоловѣка, щобъ вѣнъ бувъ честный. Скажи-жь мѣй голубоньку, мѣй братику, щирю правду! (*Цьлує ёго.*) Скажи: що за чоловѣкъ Михна? — чи йти за ёго, чи нѣ?

БОДЬКО. Се твое дѣло.

САКУНКА. Господи! И коли се ты навчивъ ся говорити манѡвцями! Скажи прямо: ты пѡшовъ бы за Михна?

БОДЬКО. Господь зъ тобою! Хиба я дѣвка або вдова?

САКУНКА. Ёй Богу заплачу! Я тебе серьёзно пытаю, а ты шуткуешь. Тобѣ смѣшки... не жаль сестры... Кто-жь мене порадить? Чоловѣкъ сватає. Се не те, що яблучко: покоштуешь, не смачне — и покинешь. Отутъ на вѣки руки звяжешь. Хиба тобѣ байдуже, якій у твои сестры чоловѣкъ буде? Хиба ты не хочешь мого щастя?

БОДЬКО. Коли-бъ не хотѣвъ, дакъ бы не побѣгъ у таку спеку та куряво. Глянь: на лици у мене, въ ухахъ пылу, хочъ гречку сѣй.

САКУНКА. Не шуткуй, а скажи свою раду: ити за Михна, чи нѣ?

БОДЬКО. Слово дала?

САКУНКА. Не зовсѣмъ; сказала и такъ и сякъ.

БОДЬКО. Любишь ёго?

САКУНКА (*сорожливо*). Здасть ся.

БОДЬКО. Що-жь тобѣ подобалось въ ёму? Врода?

САКУНКА. Нѣ, вѣнъ не красивый, — але розумный, такий честный, такъ гарно говорить...

БОДЬКО. Тебе любить?

САКУНКА. Ще якъ! хиба се не видно? Самъ побачишь...

БОДЬКО. Давно вы спѣзнались?

САКУНКА. Тыжднѣвъ зо два.

БОДЬКО. Швидко! А якъ ты думаешь сама: кого вѣнъ бѣльше любить: тебе чи твою худобу?

САКУНКА. Що ёму моя худоба!... У ёго свои достатки е... практика... служба.

БОДЬКО. Нехай и такъ... А рѣвня вѣнъ тобѣ?

САКУНКА. Отъ про се то я и пытаю у тебе.

БОДЬКО. Не менѣ васъ рѣвняти, не менѣ зъ нимъ жити, — а коли хочешь мои рады, дакъ слухай! Сказавъ бы: на вусѣ мотай, — дакъ же у тебе вусы ще не выросли... Ану, ке ще чаю!

САКУНКА (*наливаючи*). Холодный зовсѣмъ.

БОДЬКО. Добрый буде. Слухай, Галю! Люблю я тебе бѣльше усего на свѣтѣ, але коли-бъ ты менѣ написала була, що йдешь за Михна — я не приѣхавъ бы.

САКУНКА. Чому?!

БОДЬКО. Заразъ скажу. Вѣнъ знае, що я тобѣ братъ?

САКУНКА. Не знаю, не доводилось згадувати твоє имя.

Знае, що въ мене е братъ, але я тебе не называла.

БОДЬКО. Отже по моему: вѣнъ тобѣ, а ты ёму не рѣвня.

Не чувъ я про ёго нѣчого путнѣго, а бувши у земствѣ, чувъ про ёго ме добре. Чувъ, що довгѣвъ у ёго по шию; чувъ, що вѣнъ обманивъ одну вдову: хотѣвъ оженити ся зъ нею да еи добромъ свои

довги сплатити; чувъ що вѣнъ картяръ... Може се все и брехня! А ты зверни увагу: якъ се вѣнъ швидко покохавъ тебе!

САКУНКА. Мы бачились зъ нимъ може пять развѣ...
БОДЬКО. Ну, отъ ты и розсуди сама: чи ты ёму подо-

балась, чи твоѣ хуторъ? Та й про себе подумай: чи любишь ты ёго? Менѣ здасть ся, тобѣ просто остило сидѣти вдовою у хуторѣ... Людина ты молода, жвава, непосидаща, — отъ тобѣ й закортьло... А тутъ пѣдвернувъ ся молодой жевжикъ, понѣсь про любовь, — ты й розтала... Чудного тутъ нѣчого нема: дѣло людське, свѣтове... Подумай, сестро! подумай добре! Руки звязати — не довго; то першь нѣжь звязувати ихъ, — треба добре висповѣдати саму себе, треба пильно зазырнути на саме дно свого сердца да роздивитись, чи є тамъ усе добро, увесь отой цементъ, що звязує людей, що потрѣбно чоловікови на те, щобъ одружившись — не сказавъ: „оженивъ ся — зажуривъ ся“, а щобъ вѣнъ и самъ бувъ щасливимъ и другого ощаслививъ... Коли такій цементъ есть, — добре, а нема, — годъ! Не шкодь нѣ собѣ, нѣ другому. Очей не завязуй!

САКУНКА. Якъ же се ты вгадаешъ?

БОДЬКО. Се треба не вгадувати, а знати.

САКУНКА. Якъ бы знавъ, де упавъ...

БОДЬКО. Ото-то наше й лихо, що мы вгадуємо все, а нѣчого не знаємо. Забѣть ся сердце, заграє кровь, закортитъ за-мужь, — отъ у насъ и любовь! А послѣ и хлипаємо. Спытаю у тебе: є въ тебе вдача до семейного жита?

САКУНКА. За покѣйнымъ Сакуномъ я щаслива була.

БОДЬКО. То ще нѣчого... Ты була жѣнкою, а не була

ще матѣрю: се ще не одно... Такбѣй непосидящбѣй натурѣ, якъ у тебе, дѣти часомъ стануть нещастьемъ. Дѣти — се привязъ, ланцюгъ. А чи знаешъ ты сю привязъ? Нѣ! Спытай же саму себе: чи всидишь ты на припонѣ? куды тебе тягти-ме: чи до долыски, чи одъ колыски? чи до дѣтей, чи одъ дѣтей?

Выходъ пятый.

Тѣ самѣ и Проѣмѣха.

ПРОѢМИХА (*вбѣгаючи*). Що хочте, робѣть, матѣнко, голубонько, Ганно Павловно, а я не можу порядкувати разомъ зъ тѣєю кобылою! За що не возьмусь — усе у неї не такъ, усе не до ладу... Наче менѣ въ-перше...

САКУНКА. Лихо менѣ зъ вами! Нѣколи не помиритесь. Ну, цуръ ѣй, нехай вона тамъ сама возить ся, а то ще поластесь...

ПРОѢМИХА. Нехай на неї зъ болота лають! У мене така вдача: одъ злого полы врѣжь да тѣкай...

БОДЬКО (*допивъ чаю*). Дякую, сестро. Треба-жь менѣ трохи причепуритись... Пбду лишень, поки гостѣ не зѣхались.

САКУНКА. Дакъ швидче, Гордѣйку! А то менѣ ще треба зъ тобою порадитись богато, богато. Не гай ся...

БОДЬКО. Нѣ, я духомъ. (*Пбшовъ.*)

САКУНКА. Ще нуднѣй стало. Хочь бы вы чимъ розважили...

ПРОѢМИХА. Отъ гостѣ приѣдуть, розвеселять.

САКУНКА. Охъ гостѣ, гостѣ, сѣли на помостѣ... Щось менѣ не добре, ажъ на слѣзы верне... И чого воно такъ?

ПРОЙМИХА. Богъ ёго святой знае, на все ёго свята воля... и на лихе и на добре. Еге, трохи не забула сказати: и завтра до васъ збирають ся гость... непрошені.

САКУНКА. Якій? хто?

ПРОЙМИХА. Гринѣвна.

САКУНКА. Гринѣвна? Вона въ мене не буває.

ПРОЙМИХА. Хотѣла ще сёгодня, такъ припала... да я вже одрадила: неяково, кажу.

САКУНКА. Чого ёй до мене?

ПРОЙМИХА. Дѣло е, та ще й велике. Хоче просити, щобъ вы заступились за неи...

САКУНКА. Що се вы! Заступитись за Гринѣвну? Передъ кимъ?

ПРОЙМИХА. Передъ Дмитромъ Свиридовичемъ.

САКУНКА. Просто диво говорите. Що, вона недужа?

ПРОЙМИХА. Богъ милувавъ. Да вы, бачу, нѣчого не знаете, живете въ своій-обытели...

САКУНКА (*цѣкаво*). Що-жь тамъ? Я справдѣ пащекуваня и плетокъ не люблю. Знаю, що Гринѣвна живе да грошима екриню начиняе.

ПРОЙМИХА. Таке тамъ... чудне трохи и смѣшне вийшло у неи зъ Дмитромъ Свиридовичемъ... Скажу вамъ, да тѣлько по секрету... вы нѣкому — нѣ, нѣ! Хоча й то правда: хто сёго не знае? Про се усе село говорить. Бачте, замутилося ёй за-мужь... Звѣстно, дѣло дѣвоцьке... Кто зъ насъ не хоче за-мужь...

САКУНКА. Нуте, нуте?

ПРОЙМИХА. Дакъ ото Дмитро Свиридоровичъ и посватавъ ся.

САКУНКА (*дивуючись*). До неи?

ПРОЙМИХА. До неи-жь. Ну и гараздъ: змовились... въ

часъ добрый... вона ёму вексель пѣдписала на 6000.
Звѣтно, на всякій случай... усъ мы смертнѣй...

САКУНКА (*нетерпяче*). Нуте, нуте?

ПРОЙМИХА. Да буцѣмъ вы справдѣ про се не чули?

САКУНКА. Ахъ, кажу-жь, що нѣ! Коли-бъ чула, дакъ
не пытала-бъ у васъ...

ПРОЙМИХА. Далѣ вѣнъ и одрѣкъ ся одъ неи, а век-
селя не вернувъ. Хоче теперь позывати фѣ, взы-
скувати...

САКУНКА (*млынить ся въ лицу, але здержуе себе*). Да-
вно се було?

ПРОЙМИХА. Передъ тымъ, якъ до васъ посватавъ ся,
за день, чи за два. Дакъ отъ Гринѣвна и хоче до
васъ, щобъ усовѣстили, ублагали Михна не pozy-
вати фѣ. Я — каже — грошей одъ ёго не брала,
нѣ за що й платити. Воно й правда.

САКУНКА. Се не плетки? не брехня?

ПРОЙМИХА. Землѣ звѣсти готова! Отъ провалитись
менѣ отуть хочъ заразъ! Да про се все село знае.

САКУНКА. Скажѣтъ же Гринѣвнѣ, щобъ не фздила до
мене: я въ се дѣло не вмѣшаюсь. (*Въ бѣкъ*) Отсе
такъ! славно!

ПРОЙМИХА. Я й сама фѣ такъ казала, да не слушае.
У Ганны Павловны, каже, сердце добре, душа чес-
тна, на чуже не зазра и не схоче, щобъ на ви
мужа плакала ся сирота да проклинала...

САКУНКА (*ажъ губы собѣ кусае*). Ой, (*встала*) трохи не
забула. Скажѣтъ, голубонько, швидче Маруси, щобъ
заразъ пришила до голубого платя бѣлый поясъ.
Я заразъ прииду вбиратися. Тамъ чекайте мене.
(*Проймиха пошла.*)

Выхѣдъ шостый.

Сакунка сама.

САКУНКА. Чи справдѣ отсе все я чула, чи менѣ при-
снило ся? Нѣ, я не спала, я своими ушами чула! Гордѣй добру задачу задавъ, а Проймиха ще пѣд-
дала пары! Що-жь менѣ дѣяти? И де той Гордѣй такъ довго барить ся? Треба-жь ёму се все роз-
казати... Пѣду до ёго. (*Хоче йти.*) Нѣ, нѣ, лучше тутъ посиджу... Лице огнемъ горить, ноги пѣдги-
нають ся, не служатъ... у горлѣ пече... Тутъ на свѣжо-
му воздухѣ легче, швидче заспокоюсь, сердце утихомирить ся... Боже мѣй! Така зневага, така на-
руга, така насмѣшка! Учора посватавъ одну, да ще яку цяцю? Продавъ себе, выдуривъ вексель, а сѣ-
годня присягае другѣй, що ѣѣ любить! Хиба се не подло?! Гордѣй правъ: не мене, а мѣй хутѣръ Мих-
но полюбивъ! Ну такъ! Самъ Богъ мене одвертае, а була-бъ вскочила по саму шию!... Ну, Михно!
— лучше-жь ты теперь и на очи до мене не по-
казуй ся! (*Думае.*) Е, та що ёму я? що я збу-
мѣю? Нѣ, нехай Гордѣй высновѣдае ёго, да при-
людно, щобъ усе знали... Отъ тобѣ и честный чоло-
вѣкъ! Совѣсть, честь, усе святе пустивъ на вексель,
розмѣнявъ на грошѣ! Стривай же! Не въ-перве тобѣ се, дакъ нехай буде въ-останнѣ! (*Думае.*) Го-
споди! — якъ довго нема Гордѣя. А! — онъ вѣнъ
иде! (*Придивляеть ся.*) Чи вѣнъ?... не розберу.
(*Тымъ часомъ Дрыга швидко пѣдходитъ до нег.*)

Выхѣдъ семьй.

Сакунка и Дрыга.

САКУНКА (*жахаючись*). Ой! Де вы взялись?
ДРЫГА. Зѣ неба вправѣ!

САКУНКА. Идѣть же въ домъ... тамъ и братъ... я за-
разъ прииду... идѣть.

ДРЫГА. Менѣ кроме васъ нѣкого не треба. Не пѣду...
менѣ тутъ якъ-разъ въ пору. Менѣ треба на васъ
надивити ся, поговорити самъ на самъ, признатись
вамъ...

САКУНКА (*въ бѣкъ*). Вѣнъ пьяный! (*До ёго*) Невѣдь що
говорите... нѣколи васъ такимъ не бачила... вы не
въ своѣмъ видѣ. Идѣть, а то ще хто побачить... не
гарно.

ДРЫГА. Не пѣду, поки не признаюсь! Слушайте и знай-
те, якъ у мене палає въ души, якъ жеврѣе и кле-
котить въ серци.

САКУНКА (*строго*). Менѣ до того не дѣло!... нехай
жеврѣе! Я кажу: идѣть вѣдѣля!

ДРЫГА (*падає на вколышки*). Я люблю васъ!

САКУНКА. Схаменѣть ся! Люде почують... Черезъ васъ
про мене поговѣръ стане...

ДРЫГА. Нехай чують, нехай знають! Усѣмъ скажу, що
люблю васъ! Любѣть и вы мене, плюньте на того
Михна!

САКУНКА. Слушайте, Дрыга! Хочъ вы и пьянѣ, а въ
огонь не полѣзете. Встаньте! Я вамъ приказую!
Подумайте! (*Одходить одъ ёго, а вѣнъ за нею на
вколышкахъ.*)

ДРЫГА. Не здужаю я думати! Що хочте, а люблю васъ,
умру безъ васъ, самъ собѣ отсѣмъ тѣсакомъ серце
проколю, голову знесу!

САКУНКА. Отъ напасть! Встаньте!

ДРЫГА. Не йдѣть за Михна! Вѣнъ обѣкраде васъ! Дай-
те менѣ рученьку, дайте бѣленьку! (*Бере пѣ за
руку.*)

САКУНКА (*вырвала руку и одходить, а вѣкъ за нею, не вставучи*). Дрыга, гетьте! Не то — кричати-му!

(*Тымъ часомъ Михно пѣдкрадаеъ ся и стае за дерево.*)

ДРЫГА. Що зъ того? Кричѣть! Я нѣчого не вкравъ. Люблю васъ, чувъ, що й мене вы любите...

Выхѣдъ восьмый.

Выступаеъ Михно.

МИХНО (*ляскаеъ въ долонь*). Bravo! Отъ картина, дакъ картина!

САКУНКА. Дмитро Свиридовичъ!

МИХНО. „Чево извольте-сь“?

ДРЫГА (*вставши до Михна*). Вы чого?

МИХНО (*зъ насмѣшкою*). Выбачте! я не знавъ... самъ бачу, що я не въ пору, — бачу, що помѣшавъ вашому раюваню...

САКУНКА (*строого*). Мовчѣть!

ДРЫГА. Придержте свѣй лѣкарскій языкъ, а то щобъ я не вкоротивъ его!

МИХНО. Ха, ха, ха!

ДРЫГА. Чувте, що кажу!

МИХНО. Чую, чую. Ха, ха, ха!

ДРЫГА. За вашй речи, за вашй насмѣшки... (*зближаеъ ся до ёго*).

МИХНО. Якй тутъ насмѣшки! Хиба я не правду кажу, що гарна картина: мѣсячна нѣчь... сынъ Марса...

ДРЫГА (*зъ кулакомъ до ёго*). Цыть! а то такъ юшкою и вымѣшь ся!

САКУНКА (*швидче стала мѣжь ними*). Нѣчьего заступництва менѣ не треба. Я сама за себе заступлюсь. Я — не Гринѣвна! (*До Михна*). Вы забули, чи помылились, де вы?

МИХНО. Помыливъ ся! Ваша правда, — помыливъ ся!

(Бодько зближивъ ся и слушае мовчки.)

САКУНКА. Забули, що мы не вѣнчані, не заручені...

Вы вклепались, приняли мене за Гринѣвну, хотите другого векселя выдурити?...

МИХНО. Якого векселя? Що вы?

САКУНКА. Нѣчого пытати, самі добре знаете. Знайте-жь и те, що я мужа собѣ не купую, векселѣвъ не даю нѣкому... Я хотѣла выславити васъ при всѣхъ гостяхъ, да отъ хто помѣшавъ. *(Вказуе на Дрыгу.)* Подякуйте ёго, отсеёго натовпня, шо я васъ выпроводжу не зъ дому а зъ саду...

БОДЬКО *(въ бѣжѣ)*. Молодецъ Галя! Схаменулась.

МИХНО. Не въ вексель тутъ дѣло. Дрыга кращій...

ДРЫГА. Цыть! А то такъ и опережу!

САКУНКА. Цытьте обидва! Въ своѣй господѣ я не позволю бѣйки! Се не шинокъ, не базарь!

МИХНО *(зъ насмѣшкою)*. Се садъ зъ живыми картинами...

Ха, ха, ха!

БОДЬКО *(въ бѣжѣ)*. Не вытерплю бѣльшь! *(Выходитъ и зближивъ ся до Михна.)*

Выхѣдъ девятый.

Тѣ-жь и Бодько.

БОДЬКО *(до Михна)*. А въ саду хто? Чи въ познаку вамъ?

МИХНО *(подасть ся назадъ)*. Бодько!

БОДЬКО. Вѣнъ самый — не вклепались! Той Бодько, шо вмѣ боднути! Памятаете?

МИХНО. Гордѣй Павловичъ!

БОДЬКО. Я, а се моя сестра, котру вы, выбачте, хотѣли оббкрасти...

МИХНО. Вы заговоруетесь!

БОДЬКО. Нѣ, добродѣю, нѣ! Я знаю, що кажу! Про Шумѣвну въ университетѣ ще не забули? А Чмелиху памятаєте, що вексель выдурили, да зъ переляку вернули? Давня се рѣчь, — та певне вы не забули фѣ. Тѣлько на лихо не знали, що Сакунка Бодькова сестра... а то-бѣ вы и двѣрѣ ей обходили...

МИХНО. Ганна Павловна! Вашъ братъ знущаєть ся у вашому домѣ...

БОДЬКО. Самі вы казали, що се не домѣ, а садѣ, котрый вы поганите.

МИХНО. Одначе-жь..

БОДЬКО. Що? Обидно, вразливо? А обижати женщину, зводити фѣ зъ ума, продавати себе, выдурювати вексель, торгувати честею, — се не обидно? Нѣ? Та за се, знаєте вы, що вамъ зрѣбити?

ДРЫГА. По мордѣ зафхати!

САКУНКА. Цытьте, цытьте! Я колотнечи не люблю! Обомъ вамъ нема тутъ мѣся! *(До Дрыги)* Вы идѣть выснѣть ся, да нѣколи сюды й носа не показуйте! *(До Михна.)* А вы сватались до мого хутора — да облизня пѣймали. Отъ же вамъ Бѣгъ, а отъ порѣгъ! Звелю за вами и слѣдъ замести... Прощайте!

БОДЬКО. Я знаю, якъ звести зъ нимъ рахунки!...

Завѣса.

СПРАВА ЧЕТВЕРТА.

На другій день. — Обставини першої дѣї: Гринѣвна въ шовковому зеленому платю; на плечахъ масакова шаль; на головѣ жовто-горяча хустка; повна шия намиста.

Вихідъ першій.

ГРИНѢВНА (*сама*). Довго щось до церкви не благовѣстять, чи може я такъ рано встала... Цѣлу нѣч очей не зводила, наче що мене підкидав, ажъ дрѣжу. Проклятый вексель у грудяхъ у мене сидить! Чи зробила то вчора Проймиха що, чи нѣ? Нѣякои вѣтки не несе — певно неудача... А може рано ще. Учора певно вони усю нѣч бенкетували, дакъ сѣгодня досипляють, надолжують ночі... Послать може за нею? Нѣ, лучче подожду, поки зъ церкви вийдуть... Да довго-жь и не дзвонять... видно и панъ-отець заспавъ... (*Дивить ся въ зеркало и обсмькує зъ обохъ бокѣвъ платъє.*) Вкоротила! Казала противнѣй швачцѣ: попускай, не покороти, лучче нехай довше буде, нѣгде не дѣнетъ ся! — не послухала, на моє и вийшло: по бокахъ підвело, а передъ долѣвку мете...

Выхѣдъ другій.

Гринѣвна и Катря. Ся прийшла зъ великою сухою тряпкою, вытирає пылъ.

ГРИНѢВНА. Гарненько, Катрусю, гарненько! Сѣгодня клечана субота: не жалѣй спины, не переломить ся... Отамъ у куточку, гарненько! Онъ, надъ годовою яке павутыня! Мабуть ще торбѣшнє...

КАТРЯ. Де тамъ те терѣшнє! Хиба давно мазали? Къ великодню.

ГРИНѢВНА. Такъ то добре дивились, якъ мазали...
(Катря вытерши пылъ на кананъ, вытрушує тряпку такъ, що пылъ летить на Гринѣвну. Гринѣвна обсакує)
Що ты робишь? Навѣжена! Схаменись! Увесь пылъ на нове платье...

КАТРЯ. Що ёму станеть ся?...

ГРИНѢВНА. Пыломъ припаде!... Оглашенна!

КАТРЯ. До шовку не прилине, струсить ся...

ГРИНѢВНА. Говори зъ нею! *(Дивить ся въ зеркало.)* Катре, чи до лица я приборалась?

КАТРЯ *(оглядає ть.)* Де тамъ! Нѣ!

ГРИНѢВНА. Що-жь не до лица?

КАТРЯ. Хустка! Лице червоне и хустка жовто-горяча... не йде.

ГРИНѢВНА. Червоне лице! Яка ты не звичайна! Хто таки говорить на лице: червоне? Сказала-бъ: рожеве, або румяне... Неотеса!

КАТРЯ. Якъ умѣю, такъ и говорю.

ГРИНѢВНА. По твоему — яку хустку треба?

КАТРЯ. Голубу або чорну.

ГРИНѢВНА. Ой, ты голово ключемъ набита! До зеленого платя голубу хустку!... пристало! Де ты бачила, щобъ дѣвчата носили чорнѣ хустки, та ще

йдучи до церкви?

КАТРЯ. Не такъ бы въ вѣчи било, а то ажъ рѣже...
наче одъ жару...

ГРИНѢВНА. Може-бъ синю перемѣнити...

КАТРЯ. Не люблю я синёя. Голубу — дакъ такъ!

Выхѣдъ третій.

Входитъ Гукъ.

ГРИНѢВНА. А! Данило Карповичъ! Отъ, кого не сподѣвалась! Чи зъ лихимъ, чи зъ добрымъ?

ГУКЪ. Зъ лихимъ моя нога зъ роду вашего порога не переступала.

ГРИНѢВНА. Спасибѣгъ за се!

ГУКЪ. Прочувъ, бачте, зъ тиха и я про ваше лихо...

ГРИНѢВНА. Охъ, и не кажѣть! Вже й рознесли! Отъ село! Не вепѣшь плюнути — вже всѣ и знаютъ! Що-жъ вы чули?

ГУКЪ. Не добре чувъ. Дакъ отсе, бачте, йдучи до церкви, зайшовъ до васъ у ранць сказати, памятуючи вашу хлѣбъ-сѣль...

ГРИНѢВНА (*оо Катря*). Годъ вже! Иди собѣ! (*Катря пошла.*) Кажѣть, що?

ГУКЪ. Про вексель, бачте. Отой вашъ, якъ бо ёго, — Михно, здасть ся...

ГРИНѢВНА. Якій вѣнъ мѣй? Нехай ёго дѣдько поспѣдає!

ГУКЪ. Хоче вашъ вексель жидамъ продати.

ГРИНѢВНА. А щобъ вѣнъ не дождавъ сѣго! Зъ роду, зъ вѣку жидъ у мене въ дворѣ не бувъ! Щобъ ёму тымъ векселемъ очи затыгло!

ГУКЪ. А не куплять, каже, — дакъ позывати-му.

ГРИНѢВНА. Нехай позыває, — я готова. Я въ судѣ все розкажу, не потаюсь нѣ зъ чимъ. У мене свѣд-

ки есть, що я грошей не брала...

ГУКЪ. Свѣдки, бачте, въ такому дѣлѣ не допускають ся. Та й те сказати: у свѣдка очи якъ у дѣдка...

ГРИНЪВНА. Що жь! Присудять — заплачу. Нехай бере. Выпаде воно ёму випадкомъ! Богъ за сироту заступить ся.

ГУКЪ. Самі вы трохи виноваті...

ГРИНЪВНА. Яка тутъ моя вина? Повѣрила... мы-жь змовлені були. Хто-бъ ёго не повѣривъ? У друге наука!

ГУКЪ. Такъ то, такъ, а все таки ваша вина.

ГРИНЪВНА. Хиба то вина, що дѣвка за-мужь иде? На те-жь вона и дѣвка.

ГУКЪ. Отожь и вина дѣвоча, що вередують, перебирають, кепкують зъ нашего брата.. Коли-бъ не ганялись за вченими да за лѣкарями, — нѣчого-бъ сёго не було.

ГРИНЪВНА. Хто собѣ ворогъ?

ГУКЪ. На що вамъ тѣ вчені? на що вамъ тѣ свахи? Выбрали-бъ самі собѣ чоловіка простого, по серцю, да щобъ любивъ васъ, поважавъ, слухавъ... Жили-бъ собѣ не пышно да затишно...

ГРИНЪВНА. Де вы такого чоловіка знайдете?

ГУКЪ. Малый свѣтъ! Да отъ хочъ бы я першій: скѣлько то разбѣв я до васъ зъ сердцемъ, а вы до мене зъ перцемъ. Усе то вамъ треба вченого, городяньского... Отъ и навчивъ васъ!

ГРИНЪВНА. Усякій хоче якъ лучше, и рыба шукає, де глибше...

ГУКЪ. А якъ бы я любивъ васъ, якъ бы шанувавъ, слухавъ... И, Боже мѣй! Посадивъ бы васъ, якъ ту царицю, на покутѣ, дививъ ся бъ на васъ, любувавъ ся бъ вами, моливъ ся бъ до васъ! Охъ, охъ!...

не бачите вы, хто васъ любить...

ГРИНЪВНА (*соромно*). Може й вы тѣлько такъ...

ГУКЪ. Щобъ мене Богъ такъ любивъ, якъ я васъ люблю! Я радъ вашѣ ноги мыти да юшку ту пити... Менѣ не треба нѣ вашей худобы, нѣ вашихъ грошей: у самого є руки й голова, абы здоровье, зумѣю заробити. Васъ менѣ треба, ваше сердце. Роздайте вы всю свою худобу и грошѣ на церкви, на монастырѣ, зостаньтесь въ однѣй сороцѣ, безъ пристановища, — я й тогдѣ васъ возьму, бо люблю васъ, а не вашѣ грошѣ... Подумайте!

ГРИНЪВНА. Подумать можна... Се ще не втече...

ГУКЪ. И одкладувати не слѣдъ; одкладъ не йде въ ладъ.

ГРИНЪВНА. И швидкои роботы не хвалять... Отъ, бачте, зъ Михномъ — поспѣшила, да людей наемѣшила.

ГУКЪ. Я не Михно... я... я... Я черезъ васъ просто — Іовъ многострадальный! Люблю васъ третій рѣкъ да черезъ се и сиджу отутъ въ селѣ. Силы нема зѣвхати вѣдѣля... Коли-бъ не вы — де-бъ то я бувъ! Зъ моею головою хйба тутъ сидѣти? Мое мѣсто въ столицѣ... Коли-жъ вы мене привязали — отутъ...

ГРИНЪВНА. Я въ тѣмъ неповинна. А коли вы справдѣ такъ мене любите, дакъ поможѣть, щобъ Михну грошей не платити.

ГУКЪ. Я й досѣ не знаю: вашъ вексель де писаный: дома чи у нотаріуса?

ГРИНЪВНА. Дома.

ГУКЪ. То ще можна боротись! Чи буде бобу решето, чи нѣ, а попробовати не мѣшає, пѣдвести вексель пѣдъ просту росписку и свѣдками доказувати „способъ происхожденія“.

ГРИНЪВНА. Що таке доказувати?

ГУКЪ. Способъ происхожденія и обстоятельства предшествовавшія и сопровождавшія выдачу.

ГРИНЪВНА. Не розумъю.

ГУКЪ. Се такъ въ законѣ сказано.

ГРИНЪВНА. Тымъ то я й не розумъю.

ГУКЪ. Треба, значить, протестъ писати.

ГРИНЪВНА. Дакъ напишѣть, голубоньку, отуть у мене, заразъ.

ГУКЪ. У церквѣ службу пропущу.

ГРИНЪВНА. Ще й не дзвонили! Та для доброго дѣла — хочъ и пропустити, Богъ не взыще... Идѣть, пишѣть а я зачиню и дверѣ, щобъ не тягло до мене (*всмѣхаєть ся*).

ГУКЪ. Нѣякѣ дверѣ, нѣяка стѣна не скрываютъ одъ мене вашего образу, бо вѣнъ отуть сидитъ, на самому днѣ! (*Пѣшовъ.*)

Выходъ четвертый.

Гринѣвна сама.

ГРИНЪВНА. Отъ, коли чоловікъ любить, дакъ заразъ и видно. Въ одной сорочцѣ, каже, возьму. Отъ настояща любовь! — не така, якъ у того изверга Михна. У! вчений! Постѣй, чи не навчу и я тебе! Онъ, Гукъ вже пише, вѣнъ тебе розпише на вѣ боки, вѣнъ тебе розмалуе! Гарна у Гука голова! Законникъ такій, що й не приведи Господи!

Выходъ пятый.

Гринѣвна и Зайчиха.

ЗАЙЧИХА. Охъ, утомилась! Ажъ упрѣла, ажъ заснапѣлась! Бѣжу до васъ, бѣжу. Встала, вымылась, накинула платокъ, да що духу до васъ... Не вѣвши,

не пивши.. бѣжу, ажъ черевикъ розбѣрвала, (*показує ногу*) бѣжу, спотыкаюся, поспѣшаю, щобъ не попередила Проймиха! Таки на своєму поставила! Вона ще рутить ся, потягаєть ся, а я вже й тутъ.. За те-жь и втомилась! Охъ, дайте сѣсти, духъ перевести...

ГРИНѢВНА. Чого-жь вы такъ поспѣшали?

ЗАЙЧИХА. Щобъ отѣй пронозѣ Проймисѣ носа втерти.

Ще вчора хотѣла, да боялась у ночѣ.. Думка: якій бѣсѣ обамбурить у долинь.. страшно.. Чули?

ГРИНѢВНА. Що?

ЗАЙЧИХА. Не чули ще? Де-жь вы живете? въ якому царствѣ, въ якому государствѣ? Усе село знає..

ГРИНѢВНА. Що?

ЗАЙЧИХА. У Сакунки учора таке скоилося, що соромъ и казати! Просто: неподобне! Уже я й не дѣвка и въ бувальцяхъ бувала, а й менѣ соромъ!..

ГРИНѢВНА. Господи, яка вы нудна! Кажѣть: що?

ЗАЙЧИХА. Таке моя матѣнко, таке моя ластѣвко, що якъ ёго й розказати вамъ! Лучче закрытись, а то згорите одъ стыду.. Отожь учора, якъ пѣшла я одъ васъ...

ГРИНѢВНА. Се вже пропустѣть.. швидче кажѣть, що таке въ Сакунки?

ЗАЙЧИХА. Я все по порядку...

ГРИНѢВНА. Ну ёго, довго такъ, кажѣть зъ-разу.. Кортитъ вельми..

ЗАЙЧИХА. Коли зъ-разу, дакъ просто: Михно заставъ Сакунку...

ГРИНѢВНА (*ажь пѣдскочила*). Заставъ! зъ кимъ?

ЗАЙЧИХА. Коли-бъ зъ кимъ добрымъ, а то зъ Дрыгою!

ГРИНѢВНА. Отсе! мати моя Божа! Що-жь вѣнь!

ЗАЙЧИХА. Тѣлько що Дрыга приложивъ ся до вѣн руч-

ки, а вѣнъ тогдѣ якъ зарегоче... Дрыга на втѣкача, Михно за нимъ. Догнавъ да объ землю ёго, а фѣ за косу, да якъ вмотавъ свои руки у ви пательы, да черезъ увесь садъ! Вона просить ся, плаче, а вѣнъ лютуе: хотѣвъ косу одрѣзати, да вже я вступилася... не дала...

ГРИНѢВНА (*радѣ*). Отъ исторія, дакъ исторія! Де-жь Михно?

ЗАЙЧИХА. На всю нѣчь пофхавъ у городъ.

ГРИНѢВНА (*въ бѣкъ*). Охъ, менѣ лихо! Пропало дѣло! Певно въ судъ вексель повѣзъ! (*До Зайчихи*.) Чого-жь вѣнъ у городъ?

ЗАЙЧИХА. Мабуть позовъ подавати. Таки и ёму добре досталося! Сақунчинъ братъ зъ Дрыгою якъ принялись ёму боки мѣяти да ребра рахувати, — дакъ и Господи! Може чи й переживе...

Выхѣдъ шостый.

Входитъ Проймиха.

ПРОЙМИХА (*до Гринѣвны*). Магай Бѣгъ зъ суботою!
(*Цѣлуютъ ся.*) А вы (*до Зайчихи*) вже тутъ?

ЗАЙЧИХА. Васъ не ждала!

ПРОЙМИХА. Усе вже розблаговѣстили.

ЗАЙЧИХА. Васъ не спытала!.. На те менѣ Богъ языкъ давъ.

ПРОЙМИХА. Та ще якій языкъ! — наче у соборного дзвона.

ГРИНѢВНА (*до Проймихи*). Дакъ се правда?

ПРОЙМИХА. Розцурались! На все Божа воля!

ГРИНѢВНА. Кажуть: косу хотѣвъ фѣ одрѣзати?

ПРОЙМИХА. И не думавъ! (*До Зайчихи*.) Се вы вже свого додали.

ЗАЙЧИХА. Хяба не правда?

ПРОЙМИХА. Се вамъ приснилось.

ЗАЙЧИХА. Я не спала.

ГРИНЪВНА. Годъ бо! Дакъ розкажѣтъ, якъ тамъ було?

ПРОЙМИХА. Да бачте-жь, вона довѣдалась про вашъ вексель и пристала до ёго: верни да й верни, а вѣнь не хоче.

ЗАЙЧИХА. И пошого нѣчого не було!

ГРИНЪВНА. Не перебивайте бо! Нехай вже вони розкажуть, а потѣмъ вы... Нуте, нуте! Вельми вже цѣкаво...

ПРОЙМИХА. Дакъ вона ёму й каже: не вернешь векселя, -- не пѣду за тебе...

ЗАЙЧИХА. Брехня! Ёй Богу, брехня!

ПРОЙМИХА. Соломонидо Корнѣвно! Коли хочете, щобъ я розказувала, дакъ скажѣтъ вѣй, нехай не перебивае!

ЗАЙЧИХА. Брешѣтъ, брешѣтъ, — я мовчати-му...

ПРОЙМИХА. Дакъ вѣнь не послухавъ, — вона й розцуралась.

ЗАЙЧИХА. А про Дрыгу? Забули!

ПРОЙМИХА. Що Дрыга? Пяный прилѣзь, языка въ ротѣ не поверне, да лѣзе зъ своими любощами, а вона ёму носа и втерла...

ЗАЙЧИХА. Добре втерла! Хиба Михно не заставъ, якъ вони цѣлувались?

ПРОЙМИХА. Пяный чоловѣкъ лѣзь до руки, — велика важнѣсть!

ЗАЙЧИХА. Ще не все.

ГРИНЪВНА. И сего доволѣ.

ПРОЙМИХА (до Зайчихи). Ишли-бъ вы до дому, — тамъ васъ ждуть ..

ЗАЙЧИХА. Кто мене жде?

ПРОЙМИХА. Шкарбанева кобыла. (До Гринъвны.) У мене

до васъ дѣло е, треба на самотѣ сказати.

ЗАЙЧИХА (*въ бѣжѣ*). Шкарбаня хоче перебити... наврядъ.

(*Голосно.*) Коли такъ, дакъ я зъ своимъ крамомъ и дальше. Не люблю мѣшати... нехай бреше, а я въ отей кѣмнатѣ посиджу.

ГРИНѢВНА. Тамъ полы мыють.

ЗАЙЧИХА. Дарма, я пѣдгорнувши ноги посиджу.

ГРИНѢВНА. Лучче идѣть въ садъ.. може ягоды поспѣли.

ЗАЙЧИХА. Не мѣшати-му. Я свое вѣзму! (*Пбшла.*)

Выхѣдъ семей.

Гринѣвна и Проѣмича.

ГРИНѢВНА. На силу спекалась! Отъ вѣдлива! нѣ стыда, нѣ сорому! Нуте, серденько, розкажуйте усе! Таки на наше вышло: зглянулась на мои слѣзы Царица небесна..

ПРОѢМИХА. Хоба я не Проѣмича? Памятуйте-жь: нива моя! Усе по нашому... заразъ сюды буде...

ГРИНѢВНА. Кто? Сакунка?

ПРОѢМИХА. Яка Сакунка? Михно!

ГРИНѢВНА (*вельми радне*). Михно жъ въ городѣ! Зайчиха казала, що въ ночи ще поѣхавъ.

ПРОѢМИХА. Бодай вѣ вѣдило лихо! И не думавъ, а сѣгодня не свѣтъ не зоря прибѣгъ до мене. Я ще спала, розбудивъ, да въ ноги менѣ: выручай! — каже. Учора ты казала, що Соломонида Корнѣвна не сердить ся на мене, любить мене, — дакъ зведи насъ на мирову... А я, знаете, догадлива, бачу, куды вѣнъ стрыже, та й почала ёму и се и те. Вона, кажу, на васъ хочъ и не сердить ся, а се дѣло поправляти треба вмѣючи... Може Соломонида Корнѣвна и простить...

ГРИНЪВНА. Прощаю, прощаю! — по христiянськи...

ПРОЙМИХА. Знаю. Да се я умысне такъ, щобъ бѣльше зъ ёго воды поварити... щобъ бѣльше повинивъ ся передъ вами. Поѣдьте, кажу, самi, поклонѣть ся, попросятъ... У Соломонида Корнѣвны сердце добре. Боюсь, — каже. Ну, я ёго осмѣлила, — и вже, признать ся, слѣвъ не жалѣла, — безъ мыла выголила, добре выповѣдала, до слѣзъ довела... Розрюмавъ ся наче дитина, — ажъ жалъ ёго стало... Ну, кажу, коли такъ, дакъ я заразъ до Соломонида Корнѣвны, а вы вже за мною...

ГРИНЪВНА. Якъ васъ и дякувати — не знаю! (*Цѣлує пѣ.*)

ПРОЙМИХА. Дакъ вы й кѣнчайте... наче про Сакунку нѣчого й не чули, — и виду не покажутъ...

ГРИНЪВНА. Добре, добре.

ПРОЙМИХА. Я посулила ёму вашимъ словомъ, що чула одъ васъ, вексель на 20.000.

ГРИНЪВНА. Я не говорила вамъ, що на 20. Та добре, добре... пѣдпишу...

ПРОЙМИХА. Вѣнъ и бумагу привезе.

ГРИНЪВНА. Добре, добре.

ПРОЙМИХА (*зыриула у вѣкно*). Отъ и вѣнъ!

ГРИНЪВНА (*до иконы*). Мати Божа! Иванъ Воинъ! Архистратиги безплотнi! Поможѣть менѣ!

Выхѣдъ восьмый.

Входитъ Михно.

МИХНО (*кланяючись*). Здрастуйте Соломонидо Корнѣвно! Перемѣнѣть гнѣвъ на милость! Знаю, що передъ вами вельми провинивъ ся... Простѣть!

ГРИНЪВНА (*нпжно*). Одинъ Богъ безъ грѣха, а повинной головы и мечъ не сѣче! И Господъ учивъ

прощати обидящимъ...

ПРОЙМИХА. Любѣте и враги вашѣ!

ГРИНѢВНА. Я по добротѣ своѣй, по христiянству все прощаю, все забую, абы вы, Дмитро Свиридовичъ...

МИХНО. Дякую, сердечно дякую! (*Цѣлує пѣ въ руку, а вона ёго въ голову.*)

ПРОЙМИХА. Я не мѣшати-му... Переговорѣть собѣ у двохъ тихенько да любенько. (*Пѣшла.*)

ГРИНѢВНА. Я не злопамятна, я добра; у мене ласкою и добротою усе можна взяти. А скажу, що грѣхъ вамъ: обидили вы мене, ославили, поговору наробили... Богъ вамъ судья!

МИХНО. Я не хотѣвъ...

ГРИНѢВНА. Де вже, не хотѣвши, таке зробити! Обидили...

МИХНО. Чимъ же я васъ обидивъ? Люде мене збили, пѣдвели, а вексель вашъ цѣлый.

ГРИНѢВНА. Я не про вексель. Хочъ и чула, що вы ёго жидамъ продавали... позывати думали...

МИХНО. Крый Боже! Се вамъ набрехали на мене. Я вексель бравъ тѣлько такъ... на всякiй случай... усѣ мы люде...

ГРИНѢВНА. Усѣ смертнiй... се правда. Усѣ пѣдъ Богомъ.

МИХНО. Судѣть самi: не дай Боже вашей смерти...

ГРИНѢВНА. Такъ, такъ. Я не про вексель. Ну, що той вексель? Заплатила-бъ, тай годъ, въ старцѣ-бъ зъ того не пѣшла... Не въ вексели дѣло, сердце вы мое вразили, вырвали ёго...

МИХНО (*цѣлує пѣ руки*). Простѣть, простѣть! Я вертаю вамъ ваше сердце... исцѣлю ёго, вылѣчу... въ придачу и свое отдаю на вѣки... Согласнiй?

ГРИНѢВНА. Наче не знаєте! Спытайте у Проймихи, якiй вы дорогiй для мене... Спытайте, що я вы-

страдала, що вынесла за сїй днѣ! Чи знаєте, що коли-бъ вы звѣнчались зъ нею, — я бѣ у неї на воротяхъ на гловни повѣсилась бы... Цариця небесна не допустила мене до сѣго...

МИХНО. Богъ лучше знає, що кому припадає...

ГРИНЪВНА. Дякую ёму и всѣмъ святымъ. Я обѣтъ дала, я Проймисѣ говорила... у мене слово свято...

МИХНО. Казала вона менѣ, казала, що вы готовї и новий вексель пѣдписати.

ГРИНЪВНА. Готова, готова.

МИХНО. Знаєте самї — усѣ мы люде...

ГРИНЪВНА. Що казала — те свято выконаю... Менѣ теперъ такъ гарно, такъ мило, наче я въ-друге народилась, наче стопудова гиря зъ плечей звалилась. Охъ, любовь, любовь! Яка то ты велика сила! Ты й старого зробишь молодымъ и молодого збѣстаришь. Ажъ очамъ своимъ не вѣрю, що зновъ отсе сиджу зъ вами, бачу васъ... Чи на довго то?!

МИХНО. На вѣки вже, на вѣки!

ГРИНЪВНА. Усякій вѣкъ буває: и довгїй и короткїй...

МИХНО. Проймиха говорила про вексель...

ГРИНЪВНА. Що вексель! Коли я ваша, дакъ и все мое — ваше! Берѣть, орудуйте! Пѣсля вѣнца заразъ и духовну вамъ напишу... а вексель хочъ и заразъ... тѣлько у мене бумага нема, не держу... звѣстно, симъ не занимаюсь... Може розписку? Воно все одно.

МИХНО. Все одно, да, бачте, на розписку треба свѣдкѣвъ... а по моему, на що тутъ людей мѣшати? Се таке дѣло: вы, да я, да третїй Богъ...

ГРИНЪВНА. Що жъ люде? Нехай усѣ знаютъ! Я не позичаю, а одъ доброго сердца... Про мене якъ хочте: я на все согласна и вексель готова... тѣлько бумага

нема. Хяба може поки-що, дакъ буде того, що у васъ є? Е, нѣ. Сама такъ не хочу : що сказано — те свято.

МИХНО (*наче що загадавъ*). Тривайте! Чи нема у мене? Колись я купувавъ. (*Выймає зъ кишенъ пукъ паперу и перебирає.*) Е, видно загубивъ... (*Шукæ.*) Нѣ, є, є! Тѣлько... овва!... не годить ся... На велику суму — на 25 тысячь.

ГРИНѢВНА. Я готова и на 30! Де уподоба, тамъ и хубоба! Чия я — того и все мое! Пишѣть же! Осъ я вынесу каламаръ. (*Пѣшла у другу хату.*)

МИХНО. Дѣло добре йде! — тѣлько треба спѣшити, щобъ не наробивъ якого шелесту отой Бодько! Одъ ёго все станеть ся... Молодець Проймиха! Не жаль буде подарувати ѣй на платьє! Нехай здорова носить! стойть того! Не такъ, якъ ота Зайчиха. Отъ ще пристане, щобъ по розписцѣ заплативъ... Жаль, не треба було вчора выдавати! Ну, да се ще далеке дѣло, а тутъ треба кувати, поки не прохолола Соломонида.

ГРИНѢВНА (*принесла каламаръ*). Натє, пишѣть! На силу знайшла... (*Михно пише а Гринѣвна одбѣшла въ другій кѣнець хаты, дивить ся на икону и въ пѣвголоса.*) „Заступнице усердная! Поможи ажъ до кѣнця, да прославить ся!“

МИХНО. Готово! пѣдписуйте!

ГРИНѢВНА (*перехрестилась, съла до стола, взяла перо*). Въ добрый часъ! Що-жь писати?

МИХНО. Такъ само якъ и на старому.

ГРИНѢВНА. Коли-бъ не помылитись... Писака зъ мене така вже! (*Вывела одну букву.*) Ну, тай перо, наче квачъ, не пише, а маже! Коли-бъ бумага не зѣпсувати... якъ помылюсь... зъ радости руки дрѣжать...

Лучше отъ що: положѣть отутъ старый вексель, дакъ я дивлячись на ёго спишу... тодѣ не помылюсь... вѣрнѣй дѣло.

МИХНО. Добре! (*Кладе старый вексель.*)

ГРИНѢВНА (*пише*). Ну перо!... просто квачь! Треба вытерти, чи не получчае... (*Наче хоче вытерти перо, духомъ схватуе обидва вексель и рве ихъ на шматки.*)

МИХНО (*прожогомъ*). Ой, що вы робите!

ГРИНѢВНА. Те, що бачите! (*Кидаетъ ёму въ вѣчи шматки вексельвъ*). Ось що! Ъжте ихъ теперь! подавѣть ся ими! взыскуйте теперь, позывайте! Ха, ха, ха! Отсе то менѣ тѣлько й треба було! Ха, ха, ха!

МИХНО (*оторопѣвъ*). Се обманъ! се засада! мене ограбили! Карррауль! Ратуйте! ратуйте! Карррауль!

Выходъ девятый.

Вбѣгли Проймиха и Гукъ.

ГУКЪ и ПРОЙМИХА (*разомъ*). Що се, що се таке?

ГРИНѢВНА. Ратуйте! оборонѣть!

МИХНО. Будьте свидѣтелями!

ГУКЪ и ПРОЙМИХА (*разомъ*). Що таке? Мы нѣчого не бачили...

МИХНО. Вексель у мене одняла силою и порвала! Онъ и шматки зъ ёго долѣ!

ГРИНѢВНА. Брехня! брехня! Вѣнъ кинувъ ся на мене, хотѣвъ занѣвечити мою честь! Я протестую! Я въ судъ! я до прокурора!

МИХНО. Бреше! — сама вексель порвала!

ПРОЙМИХА. Гмъ, я бачу, до чого воно все! Годѣ вамъ! Цуръ тымъ вексялямъ! Берѣть ся такъ, безъ вексельвъ... лучше буде!

МИХНО. Справдѣ такъ! Чуете, Соломонидо Корнѣвно!
Пожартували обоє, теперь квиты! Теперь давайте
менѣ хочъ чистѣ грошѣ — я не вѣзьму... Менѣ
тѣлько васъ треба... Согласнѣ?

ГРИНѢВНА. Нѣ во вѣкъ! нѣ за що! Цуръ вамъ! Я рада,
що вексель вырвала!

МИХНО. И не стыдно вамъ?

ГРИНѢВНА. Менѣ стыдно? Чого? Хто кислицѣ поѣвъ!
Отъ вы у себе спытайте: чи є у васъ хочъ крѣхта
совѣсти? Менѣ стыдно!... Ха, ха, ха! Хѣба я век-
сель выманювала? хѣба я людей зводила? Нѣ!
За Гринѣвну нѣхто худо не скаже! А що я пѣд-
пустила вамъ гедзя, — дакъ вы сѣго заслужили!
Мало вы зъ мене крови выпили? Мало вы мене
ославили? Хотѣли сирѣтськимъ добромъ поживи-
тись! Отъ воно вамъ випадкомъ выпало! Я не
промахъ! Богъ да добрѣ люде помогли. Мы квиты!
(*Входить Зайчиха.*)

ПРОЙМИХА. А зо мною жѣ якъ буде? Моя нива, мѣй
вѣтрякъ? Соломонидо Корнѣвно?

ГРИНѢВНА. Ваше зъ вами! Мое слово свято.

МИХНО. Обдумайтеся, Соломонидо Корнѣвно! Не ро-
бѣть и мене нещастнымъ. Забудьмо отсю всю ко-
лотнечу! Поберѣмось! Я люблю васъ! Пожалѣйте
мене!

ГРИНѢВНА (*зъ насмѣшкою и гордо*). А вы мене жалѣли?
жалѣли мое дѣвоче имя? Жалѣли Сакунку? Зга-
дайте! Нѣ стыду, нѣ сорому у васъ не було! Нѣ,
годѣ, дзуски!

МИХНО. Значить — усе пропало!

ЗАЙЧИХА. Нѣ, мое не пропало! У мене ваша розпи-
ска єсть... Я свое справлю!

МИХНО (*сердито до неї*). Одцепѣть ся хочъ вы! не

лѣзьте! не до васъ теперь! (*До Проймихи.*) А якъ же вы казали?

ПРОЙМИХА. Я не свое, не свое... Що чула — те й казала.

МИХНО (*до Гринѣвны*). Ще разъ благаю васъ! Ради васъ самыхъ поберѣмся!

ГРИНѢВНА. Нѣ во вѣкъ! Дѣвкою звѣкую, а ваша не буду!

МИХНО (*до Проймихи грѣзно*). На що жъ вы мене пѣводили? на що?

ПРОЙМИХА (*не въ силѣ, не въ тѣлѣ*). Я... я... я не свое. (*До Гринѣвны*) Осъ нуте, Соломонидо Корнѣвно! Пересердьтесь да на мирову!

ГРИНѢВНА. Нѣ во вѣкъ!

МИХНО. Подумайте: хто васъ вѣземе пѣсля еѣго скандалу? Нѣхто!

ГРИНѢВНА (*сердито*). Брешете! Абы я схотѣла! Я честна дѣвка! Да коли на те вже йде — дакъ отъ хто вѣземе — (*вказуе на Гука*). Данило Карповичъ! — согласнѣ?

ГУКЪ. Ще й пытаете? Хочь заразъ!

ГРИНѢВНА. Дакъ завтра й пѣдѣ вѣнець! (*До Михна.*) А що? — нѣхто не вѣземе? Еге! А вы, паниченьку, идѣть туды, вѣдѣль прийшли, да шукайте собѣ рѣвнѣ... Гринѣвна вамъ не рѣвня... Прощайте!

МИХНО (*махнувши рукою на одчай*). Порвалась нитка!...
(*Завѣса*).

К О Н Е Ц Ъ.

Кієвъ 9. грудня 1883 року.

ПОХИБКИ ПЕЧАТИ.

На стор. 5, стрѣчка 14 въ горы, замѣсть: *зъ-крѣпка* — мае бути: *зъ-пѣтьга*.

На стор. 7, стрѣчка 11 въ горы, замѣсть: *не во-рушишь ся* — мае бути: *не вырुтилась*.

B-1355

До Читателѣвъ на Украинѣ.

Просимо читати :

ѣ — якъ **і** або **йі**.

ѡ — якъ **і**.

й — якъ **і**.